

EMK TEOLOOGILINE SEMINAR

Andres Kapp

Allianssliikumine ja alliansspalvenädalad Eestis

Diplomitöö

Juhendaja: mag. Ingmar Kurg

Tallinn 2008

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. AJALOOLINE UURIMUS.....	7
1.1. Oikumeenilise mõtte areng ja allianssliikumine.....	7
1.1.1. Ühtsuspütüded reformatsioonijärgsel ajal.....	7
1.1.2. Allianssmõtte areng XIX sajandil.....	8
1.1.3. Evangeelne Allianss.....	9
1.2. Allianssliikumine Eestis.....	11
1.2.1. Allianssliikumise tulek Eestisse.....	11
1.2.2. Eesti Evangeelse Alliansi tekkimine ja esimesed aastakümned.....	13
1.2.3. Alliansssuhted nõukogude perioodil.....	15
1.3. Allianssliikumise taassünd ja areng 1990. aastatel.....	17
1.3.1. Taassünnist 1991. aastal.....	17
1.3.2. Edasine areng ja kogudustevahelise koostöö laiendamine.....	19
1.3.3. Teised oikumeenilised organisatsioonid koostöös EEA-ga.....	22
1.4. Eesti Evangeelse Alliansi tänapäev ja alliansspalvenädalad	25
1.4.1. Usutunnistus ja strateegilised eesmärgid.....	26
1.4.2. Alliansspalvenädalad.....	29
2. EMPIIRILINE UURIMUS.....	33
2.1. Küsitluse metoodika ja küsitluse käik.....	33
2.2. Kokkuvõtte uurimistulemustest.....	35
2.2.1. Kuidas on EEA ühine palvenädal aidanud lähendada erinevaid kirikuid?	35
2.2.2. Kas võiks (peaks) muutma midagi EEA töös ja konkreetsemalt palvenädala ürituses?.....	36

2.2.3. Milline perspektiiv on oikumeenilisel koostööl kirikute juhtide (EKN) tasandil?	36
2.2.4. Milline perspektiiv on oikumeenilisel koostööl rohujuure (EEA) tasandil?.....	37
2.2.5. Milliseid teemasid ei tohiks puudutada oikumeenilistes kontaktides?.....	38
2.2.6. Mis on peamiseks raskuseks kirikute teineteisele lähenemisel?.....	39
2.2.7. Milliseid muid oikumeenilisi kontakte on teie koguduses lisaks palvenädalale?	39
2.3. Uurimistulemuste analüüs.....	40
2.3.1. Oikumeeniline koostöö kohalikul tasandil konfessioonide vahel ja evangeli-	
satsioonis.....	40
2.3.2. Arusaamised ühispalve tähtsusest.....	45
2.4.3. Ettekujutused palvenädala paremaks organiseerimiseks.....	45
2.4.4. Allianssmeelsus konfessioonides.....	48
2.4.5. Probleemid, takistused või skeptilisus EEA ja ühistegevuse suhtes.....	49
2.4.6. Eesti Evangeelse Alliansi roll kokkuvõtlikult Eesti usumaastikul.....	50
2.4. Järeldused.....	51
2.4.1. Alliansskontaktide vajalikkus.....	51
2.4.2. Ühispalve vajalikkus.....	52
2.4.3. EEA palvenädala reorganiseerimise vajalikkus.....	52
DIPLOMITÖÖ KOKKUVÕTE.....	54
SUMMARY.....	56
KASUTATUD LÜHENDID JA KASUTATUD KIRJANDUS.....	58
LISAD.....	62
Lisa 1: Eesti Evangelisatsioonikonverents.....	62
Lisa 2: 2007. aasta alliansspalvenädala oikumeeniline juhend.....	64
Lisa 3: 2007. aasta alliansspalvenädal	69
Lisa 4: 2008. aasta alliansspalvenädal	71

Sissejuhatus

Diplomitöö teemal “Allianssliikumine ja alliansspalvenädalad Eestis” uurib kristlaste koostööd erinevate konfessioonide vahel Eestis, eesmärgiga selgitada allianssliikumise arengut ja saavutusi Eesti vaimuliku elu väärtustamisel. Alliansstraditsioon Eestis on kestnud juba sada aastat, mis on üheks kristlikuks püsiväärtuseks Eestis, ning selle liikumises sees on kõige kestvamaks osutunud alliansspalvenädalad.

Eesti kirikute hea oikumeeniline läbisaamine pärast Eesti taasiseseisvumist on ainulaadne nii Eesti kirikuloos kui ka kogu Euroopas. Misjoloog ja oikumeenik Ingmar Kurg on sellest fenomenist kõnelenud kui „eesti nokiast“, ehk sellest Eestile ainulaadsest, mida omal ajal otsis president Lennart Meri. Heast oikumeenilisest kliimast kõneleb kirikutevahelise suhtlemise keel ja vorm. Vormi poolest on ainulaadne oma koosseisult Eesti Kirikute Nõukogu, kus täieõiguslike liikmetena töötavad koos nii evangeelsed kui ka roomakatoliku ning ortodoksi kirikud. Ühise keelt kõneldakse Eesti Evangeelne Allianss ühispalvustel, kuidas kirikute juhid teineteist ja teineteise kirikuid vastastikku õnnistavad ning teevad eestpalveid. Lisaks sellele on välja kujunenud hea tava, et ühe kiriku suursündmustele kutsutakse aukülalisteks teiste kirikute esindajaid.

Siiski ei ole Eesti oikumeeniline- ja allianssmeelsus saavutatud ilma vaidlusteta ning vastupanu ületamata. Alliansstöö on mõnigi kord põrkunud kiriklike kõrgete enesehinnangutega, allianssliikumise eestvedajad ei ole igakord kohanud lahket mõistmist oma ja teiste kirikute juhtide poolt. Sellistel suhtumistel on omad legitiimsed kui ka illegitiimsed, nii põhjendatud kui ka põhjendamatud õigustused.

Diplomitöö koosneb kahest suurest osast: ajalooline uurimus ning empiiriline uurimus. Töö lisas on esitletud mõningaid seni avaldamata dokumente ning alliansspalvenädalate tutvustamiseks olulisi materjale.

Ajalooline uurimus haarab XIX sajandi allianssliikumise teket kui ka selle liikumise mõjusid Eestis. Allianssliikumine Eestis organiseeritud kujul on saanud 90 aastaseks; selle ajalugu võib jaotada kahte perioodi: esimene Eesti iseseisvuseaegne periood ning taasiseseisvunud Eesti periood. Samuti on töös vaadeldud teiste nüüdisaegsete oikumeeniliste organisatsioonide tegevust seoses allianssliikumisega. Seni Eesti kirikuloos

läbiuurimata, kuid nüüd intervjuude põhjal taastatud meenutus alliansspalvenädalate kulgemisest läbi nõukogude okupatsioonaja on käesoleva töö üks originaalsemaid katseid. Kui esimese perioodi allianssliikumise kohta on koostatud suurepärane allikmaterjal Ernst Aderi poolt, siis nõukogude aja mälestused on enamasti suulised. Allianssliikumise taassünni asjaolude kohta on olnud kasutada Eesti Evangeelse Alliansi (EEA) ning Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) arhiivimaterjale ning publikatsioone. Intervjueeritud on staažikaid kirikujuhte Olav Pärnametsa ja Ülo Merilood ning allianssliikumise juhte Ingmar Kurge ja Meego Remmelit; kasutatud on kirikuloolist materjali Arpad Arderilt, Riho Saardilt, Argo Oleskilt, Jaanus Plaadilt, Voldemar Iljalt jt.

Empiiriline uurimus on läbi viidud aastal 2008 seoses alliansspalvenädalaga 5.-13. jaanuaril, kus on küsitletud palvenädala organiseerimisega seotud vaimulikke kui ka vaimulikke, kes on olnud palvenädalatest informeeritud. Sihtgrupis olid vaimulikud 10 erinevast konfessioonist, kelle hulgast 7 konfessiooni vaimulikud andsid tagasisidet. Kuna empiiriline uurimus on tehtud kvalitatiivuurimuse põhimõttel, on ka kokkuvõtete tegemisel tsiteeritud hulgaliselt vastajate vastuseid ning hilisemas analüüsis on tehtud nende vastuste põhjal kaugemalelatuvaid sisulisi järeldusi.

Järelduste tegemisel on püütud hinnata alliansskontaktide efektiivsust, ühispalve vajalikkust ning alliansspalvenädalate reorganiseerimise võimalusi.

Diplomitöö on koostatud teadmises, et esitatud materjalid ning uurimistulemused vajavad edaspidi veelgi süvendatumat analüüsi. Kuid praegused tulemused on väärtuslikud järgmistele uurijatele selle poolest, et suulise pärandi uurimisega ei saa viivitada, eriti selles osas, mis puudutab nõukogude okupatsiooniaegade meenutusi. Mälestused, mis ei ole veel kirja pandud, kipuvad ununema või võtavad stiliseeritud vorme. Seetõttu loodab autor, et käesolevasse töösse kogutud andmed on kasulikeks viideteks allianssliikumise ajaloo kirjutajatele edaspidigi.

Töö vormistamisel on järgitud järgida EMK Teoloogilise Seminari õppejuhendi “Uurimistöö alused” nõudeid.

Diplomand tänab kõiki, kes on olnud lahkelt abiks töö valmimisel.

1. Ajalooline uurimus

1.1. Oikumeenilise mõtte areng ja allianssliikumine

1.1.1. Ühtsuspüüded reformatsioonijärgsel ajal

Reformatsiooniaeg tõi endaga kaasa uute iseseisvate kirikute tekkimise Lääne-Euroopas, mis aga põhjustas olukorra, et kirikute ühtsust tuli hakata jälle uuesti looma, kuid nüüd uuel tasandil. Esimeseks reformatsiooniaegseks määravaks ühtsusdokumendiks sai *Augsburgi Usutunnistus (Confessio Augustana, 1530)*, millega loodi reformeeritud kirikute jaoks ühendav õpetuslik alus. Usutunnistus määratleb, et *kristliku kiriku tõeliseks ühtsuseks piisab, kui evangeeliumi kuulutatakse üksmeeles ja õige arusaamisega ning sakramente pühitsetakse Jumala sõna kohaselt*.¹ Veel aasta enne Augsburgi Usutunnistuse vastuvõtmist toimusid Marburgis usukõnelused reformatsiooni luterliku ja reformeeritud tiiva vahel armulaua mõistmise üle. *Kuid asja sisulise tuuma osas polnud siiski võimalik ületada lahkeli Lutheri ja Zwingli vahel*.² Vaatamata suurtele erinevustele sakramentide teoloogias, siiski õnnestus Wittenbergi Konkordiaga 1536. aastal säilitada ühendus Lõuna-Saksa protestantismi ja ülejäänud luterluse vahel.³

Samuti oli suure tähtsusega 1555. aastal Augsburgi usurahu sõlmimine, mis tekitas mõtteid rahuliku koosseksisteerimise võimalusest, siiski küll enamasti regionaalpoliitilise määratlemise tasandil – *cuius regio, eius religio* – kelle valitsus, selle usk.⁴ 1570. aastal pani Sandomiri Konsensus Poolas aluse föderatiivsele unioonile luterlaste, reformeeritud ja böömi-määri vendade vahel. Ühtsuspüüdeid oli ka reformeeritud kirikute ja ortodoksi kirikute vahel. Tõsi, need piirdusid Tübingeni Ülikooli teoloogide ja oikumeenilise patriarhi Jeremias II kirjavahetusega (1573-1581), mis ei andnud aga tulemusi.⁵

¹ *Augsburgi Usutunnistus (1530-1980)*. 1980. Stockholm: EVR kirjastus, 8.

² Lohse, B. 1996. *Martin Luther: Sissejuhatus tema elu ja töö uurimise probleemidesse*. Tartu: Greif, 26.

³ Olesk, A. 1998. *Oikumeeniline liikumine kuni 1948. aastani*. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

⁴ Jürgenstein, J., Ruut, R., Friedenthal, T. 1999. *Kiriku ajalugu ja tänapäev*. Tallinn: Koolibri, 65.

⁵ Kurg, I. 2004. „Oikumeenilise liikumise kajastamine Eesti kirikuelus 1910–1940“. *Usuteaduslik ajakiri*, 1, 59.

Inglismaal sai usulise sallivuse, seega ka oikumeenilise mõtte algeks 1689. aastal välja kuulutatud tolerantsusseadus, mis toonitas südametunnistuse- ja usuvabadust. Seda seadust võib lugeda laiemas kontekstis usulise sallivuse alguseks Euroopas.⁶

Kindlasti tuleb seoses oikumeenilise mõtte arenguga nimetada krahv Nikolaus Ludwig von Zinzendorfi, kes kutsus ellu vennastekoguduse liikumise, seejärel kui ta 1722. aastal oli nõus oma maavaldustes andma varjupaika böömi-määri vendadele. Kohta, kus vennad elama asusid, hakati kutsuma Herrnhutiks.⁷ Zinzendorf külastas oma reisidel ka Tallinna ning jutlustas Oleviste kirikuski 1736. aastal, kus ta oma jutlustega võitis kohalike seas suure poolehoidu.⁸

XVII ja XVIII sajandil suured kiriklikud oikumeenilised ühtsuspüüded siiski soikusid. Selle suunas tehti vaid üksikuid eraalgatuslikke katsetusi.

1.1.2. Allianssmõtte areng XIX sajandil

XIX sajandit iseloomustab kiriklike ühtsuspüüete rohkus. Selleni viisid kaks asjaolu seoses XVIII sajandil alanud ärkamisliikumistega Inglismaal ja Põhja-Ameerikas. Esiteks, ärkamisliikumised väljusid ühe konfessiooni piiridest ja sel viisil ühendasid kristlasi erinevatest kirikutest uute vaimulike kogemuste kaudu. Metodistliku liikumise alustaja John Wesley on oma tegevuse motiivide kohta öelnud: *Selles mõttes ükskõik kus ma ka poleks, pean ma sobivaks ja õigeks ja oma kohuseks kuulutada rõõmsat päästesõnumit kõigile, kes tahavad kuulda.*⁹ Teiseks, ärkamisliikumiste tulemusena tekkisid eraldumised ja nende pinnal kujunesid XIX sajandil uued konfessioonid. Kõige määravamaks uueks konfessiooniks kujuks metodistlik liikumine. Need, XIX sajandil toimunud muutused sundisid erinevaid evangeelseid kirikuid otsima võimalusi oma ressursside ühendamiseks. Sajandi keskpaigaks sündis allianssliikumine ärkamisliikumistes tekkinud konfessioonide pinnal, mida Riho Saard on nimetanud *allianss-*

⁶ Jürgenstein jt. 1999, 75.

⁷ Ilja, V. 1995. *Vennastekoguduse (herrnhutluse) ajalugu Eestimaal (Põhja-Eesti) 1730 – 1743*. Tallinn: Logos, 32.

⁸ Ilja. 1995, 53 jj.

⁹ Lane, T. 2002. *Õhtumaa mõtte loojad*. Tallinn: Logos, 194.

oikumeeniaks.¹⁰ Samuti tekkisid rahvusvahelised, konfessioonide piire ületavad ühingud, mis tegutsesid peamiselt evangelisatsioonis ja ülemaailmses misjonis.¹¹

1817. aastal said Saksamaal alguse ka protestantlike kirikute unioonid, kuigi jälle esma-joones riigipoliitilistel kaalutlustes. Kuid ka mandri-Euroopas hakkasid kujunema rahvusvahelised konfessionaalsed alliansid ja maailmaliidud.¹²

XIX sajandi teisel poolel hakkas kirikutevahelise suhtlemise valdkonnas üht kesksemat rolli mängima anglikaani kirik. Otsides usutunnistusliku ühtsuse aluseid anglo-ameerika kultuuri mõjupiirkondades, jõudis anglikaani piiskoppide ülemaailmne esinduskogu kirikute ühtsuse idee sõnastamiseni Londonis Canterbury peapiiskopi lossis peetud Lambeth-konverentsil. Juba esimestel konverentsidel 1867. aastal oli peetud ka läbirääkimisi herrnhutlaste ja vanakatoliiklastega. Alates 1888. aastal toimunud ajaloolisest konverentsist arenesid aktiivsed suhted luterlastega Skandinaavias, samuti reformeeritute, ortodokside, presbüteriaanide ja vabakirikutega.¹³

1.1.3. Evangeelne Allianss

Allianssliikumise idee sündis anglo-ameerika ärkamisliikumistest, kui *uus nähtus kiriku ajaloos, organiseerudes erinevatest kirikutest kristlaste usuühtsuse väljendamiseks*, nagu kinnitab Neill/Rouse.¹⁴ 1845. aastal tuli Põhja-Ameerikast algatus kutsuda kokku evangeelse alliansi esimene konverents, millest võtaksid osa Euroopa ja Põhja-Ameerika kõikide suuremate evangeelsete kirikute esindajad. Eelkonverents toimuski oktoobris 1845. aastal Liverpoolis, kus kogunes erinevate konfessioonide 217 esindajat Šotimaalt ja Inglismaalt. Augustis-septembris 1846. aastal viibis Londonis kokku üle 900 evangeelsete kirikute esindaja peamiselt Inglismaalt, Euroopa kontinendilt ja Põhja-Ameerikast. Sellel konverentsil asutati Evangeelne Allianss ning võeti vastu alliansi baasdokument.¹⁵

¹⁰ Saard, R. 2005. *Euroopa üldine kiriku ajalugu selle algusest kuni tänapäevani*. Tallinn: Argo, 374.

¹¹ Saard. 2005, 368.

¹² Olesk. 1998.

¹³ Kurg. 2004, 47.

¹⁴ Rouse, R. 1986. "Voluntary Movements and the Changing Ecumenical Climate". Neill, S. C.; Rouse, R., ed. *A History of the Ecumenical Movement 1517–1948*. Geneva, World Council of Churches, 322.

¹⁵ Olesk. 1998.

Baasdokumendi usutunnistuslikud alused said iseloomulikuks nn evangelikaalsele kristlikule ühtsusele:

Pühakirja jumalik päritolu, autoriteet ja kehtivus; inimese kaotsimine ja pattulanguse tagajärjel ja süüdi olek Jumala ees; Jumala Poja lihakssaamine, tema lunastustöö patuste eest ja tema eestkostest; patuse õigeksmõistmine ainult usust; Püha Vaimu töö patuse pöördumisel ja pühitsemisel.¹⁶

Evangeelne Allianss võttis kirikute suhtes selgelt neutraalse hoiaku, mis väljendus järgmistes põhimõtetes: a) allianss on organisatsioon, mitte kirik; b) organisatsioon ühendab üksikuid kristlaseid, mitte kirikuid; c) allianss jääb kirikute ühendamisplaanides kõrvaltvaatajaks.¹⁷

Tõelise oikumeenilise organisatsioonina olid alliansi tegevusel kaugeleulatuvad tagajärjed. Allianssi üheks praktiliseks väljundiks sai paljudes erinevates maades korraldatavad nn alliansspalvenädalad. Need palvenädalad olid “teise suure ärkamise” ajal tekkinud võimsa palveliikumise jätkuks. Palveliikumise ideoloogia on pärit Jonathan Edwardsi *concert of prayer* meetodist, mis pidi soodutama Vaimu väljavalamist ja ärkamiste puhkemist.¹⁸ Palve ühendavat mõju ärkamiste jätkumises ja misjonitöös kasutasid ära ka Noorte Meeste Kristlik Ühing, mis loodi 1844. aastal. Kiriklikule tasandile jõudis palveliikumine seoses sisseviidud iga-aastase misjonipalvega andrepäeval. Nii anglikaani kui ka inglise roomakatoliku kirik leidsid ühispalve idees võimaluse kristliku ühtsuse taotlemiseks, nagu näiteks 1857. aastal loodud ühisinitsiatiiv *Association for the Promotion on the Unity on Christendom*.¹⁹

Peagi asutati Evangeelse Alliansi osakonnad erinevates riikides ja juba läbi nende laiendati tegevust mitmel alal. Tähtsaimaks alliansi ettevõtmiseks said suured rahvusvahelised vaimulikud aastakonverentsid. Üheks ulatuslikumaks arenes neist Bad Blankenburgi konverents Saksamaal, mida peeti alates 1887. aastast. Esimesest konverentsist võttis osa küll vaid 28 inimest, kuid peagi tõusis konverentsidest osavõtjate arv tuhandeni.²⁰

¹⁶ Rouse. 1986, 320

¹⁷ Kurg. 2004, 50.

¹⁸ Rouse. 1986, 346.

¹⁹ Samas.

²⁰ Ader, E. *Eesti usuajalugu*. IX ptk. Käsikiri.

XIX sajand läheb ajalukku kui periood, mil tekkis täiesti uuelaadne kirikuajalooline faktor Evangeelse Alliansi näol. Alliansstöö mõjul hakkas arenema teadlikkus ühise kristliku kuulutuse võimalikkusest erinevatest rahvustest ja konfessioonidest kristlaste seas. Kristliku ühistöö aluseks on ühise usu omamine Jeesuse Kristusesse kui Issandasse ning Päästjasse ning lunastusõpetuse piibellikesse tõdedesse. Samadel ühistöö põhimõtetel, nagu toimis Evangeelne Allianss, tegutsesid ka rahvusvahelised kristlikud ühingud, nagu näiteks Noorte Meeste Kristlik ühing (1855), Noorte Naiste Kristlik Ühing (1894), Kristlik Üliõpilasliikumine (1886) jt.²¹

1.2. Allianssliikumine Eestis

1.2.1. Allianssliikumise tulek Eestisse

Allianssideede esimesteks levitajateks Eestimaal (Eestimaa all tuleks mõelda tolleaegset Põhja-Eesti kui ka Liivimaa kubermangu) olid tõenäoliselt usuliselt ärganud kristlased väljastpoolt. Idee usklike ühistegevusest jõudis Eestisse saksa aadlike kaudu, kel olid kontaktid Bad Blankenburgi allianssskeskusega Saksamaal.²² Juba XIX sajandi lõpul külastas tihti Eetit jutlustaja dr F. W. Baedeker. Ta suhtles erinevate usuringkondadega ning tema arusaamad allianssliikumisest avaldasid mõju mitmetele kohalikele usu- tegelastele. XX sajandi algul käisid Eestis kutsutud külalistena Johan Kargel, parun Paul Nicolay, J. Kroeker, samuti Lõuna-Venemaa sakslastest mennoniidid. Kuna kutsutud suhtlesid peamiselt kohalike baltisakslastega, kujunesidki viimastest esimesed allianss-meelsed kristlased Eestis.²³

Aadlike tegevusest, mis igatses suuremat kristliku ühtsust, tunnistab Tallinna Nõmme linnaosa ajalugu. Nõmme baptistikoguduse jutlustaja Manfred von Glehni isa parun Nikolai von Glehn paistis silma oikumeeniliste vaadete poolest. 1904. aasta sügisel andis ta Nõmmel ühe oma pankrotistunud hoone kasutada kohalikule vennastekogudusele, kus hakati pidama palvetunde igal pühapäeval. Sellest vennastekoguduse palvelast on välja kasvanud hilisem EELK Nõmme Rahu kogudus. 1913. aastal kirjutas Manfred von Glehn

²¹ Saard. 2005, 375.

²² Kurg. 2004, 67.

²³ Ader. IX ptk.

alla kinkelepingule, mille kohaselt endine valukuuri- ja lukksepa hoone koos seda ümbritseva krundiga läks noore kujuneva koguduse omandusse. Parunite poolt on kingitud hooned ja krundid nii luterlikule kui ka baptisti kogudusele (tuletõrjekuur Puuvilja tänaval). Õigeusu kiriku kogudusele kingiti Nõmmele krunt kiriku ehitamiseks teisel pool raudteed.²⁴

Ühe esimestest alliansskokkutulekutest Eestimaal korraldas parun Woldemar von Üxküll Laitse mõisas 1890. aastal. Laste usuliseks kasvatuseks asutas ta sealsamas üldharidusliku kooli. Kahekümnenenda sajandi alul töötas samas mõisas veel jutlustajate kool, kus ka parun ise oli õpetajaks. Üheks suuremaks ettevõtmiseks oli 1902. aastal (mõnedel andmetel 1904. aastal) korraldatud piiblikursus, kus ettekandjateks olid metodisti kirikust prof Stroether, samuti Manfred von Glehn ja Woldemar von Üxküll isiklikult. Kursustest osavõtt oli kõikidele vaba vaatamata kiriklikule kuuluvusele. Esimesel niisugusel kursusel osales 60 osavõtjat.²⁵ Samaaegselt korraldas alliansskohtumisi Nikolai von Glehn oma mõisas Jälgimäel.²⁶

Mõningatel andmetel peeti aga esimene vaimulik allianssmeelne konverents juba 1901. aastal baptistist paruni Adam Podini poolt Keilas.²⁷ Siit viidi allianssidee ka Venemaale. Adam Podin oli nii Eesti kui Venemaa rahvuslik esindaja Euroopa alliansskomitees.²⁸

Tänu baltisakslastest parunitele levisid allianssideed ka eestlaste hulka. Ühiskonverentside korraldamise kavatsused leidsid eestlaste hulgas laiemat kõlapinda XX sajandi algul. 12. märtsil 1907. aastal toimus Tallinnas Allika palvelas koosolek, mille teemaks oli “Nõupidamise tund vaimuliku ühenduse üle kõigi usklikekudega”. Kõnelejaks oli õpetaja Kroeker. Sellel koosolekul avaldati ka soovi “üht vaimulikku konverentsi ära pidada”. Tulenevalt poliitilisest olukorrast ja mitmete vastuseisust jäi see mõte siiski kahjuks teostamata. Põhjuseks oli eeskätt tulihingeliste ja allianssmeelsete juhtide puudumine eestlaste hulgas.²⁹

²⁴ www.nommerahu.ee; www.nbk.ee.

²⁵ Ader. IX ptk.

²⁶ Kurg. 2004, 67.

²⁷ Teateid. 1906. *Teekäija*, nr. 10.

²⁸ Kurg. 2004, 67.

²⁹ Ader, E. 1932. „Tagasivaade alliansskonverentside juubeliaastal“. *Ühendatud usklikekude allianssne juubelikonverents, 1918–1932*. Tallinn.

Teise, paralleelse arenguna Eesti allianssajaloos ei või mainimata jätta Rootsi Evangeelse Allianssi kontakte Tallinna rootsi luterliku kogudusega, mille tulemusena sündis kokkulepe kooliõpetajate saatmise kohta Eestisse.³⁰ 1873. aastal saabusidki Eestisse kaks õpetajat, kes olid hariduse omandanud Rootsi Misjoni Instituudis Johannelundis.³¹ Üks neist, Thure Emanuel Thorén (1843–1930) tegutses Noarootsis. Temast sai hilisem rootsi kooliõpetajate seminari juhataja Noarootsis. Teine tulija oli Lars Johan Österblom (1837–1932), kes asus Vormsi saarele kohaliku algkooli õpetajaks. Vormsile ja Noarootsi jõudnuna panid need kaks misjoniinstituudi luterlast aluse eestirootslaste kihelkondades puhkenud ärkamisliikumisele, mis hiljem laienes ka eestlaste hulka, saades tuntuks „Läänemaa ärkamisena“. Sellest ärkamisliikumisest kasvasid välja priilaste kogudused (esimene Ridalas 1882), samuti organiseeriti mitmed baptisti kogudused selles piirkonnas (Kärdla, Haapsalu 1884).³² Prii- ja baptistikoguduste tekkimise faas oli alles kaugel oikumeenilisest ja allianssmeelsusest ning vastandus isegi vennastekogudusele, kuid sai siiski pärast Esimest maailmasõda selleks pinnaseks, mille keskele sündis Eesti Evangeelne Allianss.

1.2.2. Eesti Evangeelse Alliansi tekkimine ja esimesed aastakümned

1915. aastal hakkasid allianssideed eestlaste hulgas konkreetsemat kuju võtma. Algatajateks osutusid noored vennad Karl Leopold Marley ja Karl Kaups. Üldine alliansstöö organiseeriti siiski alles 1919. aastal, kui 13. augustil sai moodustatud alliansskomitee. Sinna kuulusid evangeeliumi-kristlane Karl Leopold Marley, baptistid Karl Kaups ja Johannes Lipstok, luterlane Eduard Tannebaum, metodist Martin Prikask. Seda komiteed täiendati 1921. aastal uute liikmetega, kelleks olid baptist Ferdinand Mathiesen, luterlane Johannes Mädasson, metodist J. Karlson, Johan Klaanman vennastekogudusest. Sellest aastast hakati organiseerima ka iga-aastaseid alliansskonverentse nelipühade ajal. 1927. aasta 4. jaanuaril seati Eesti baptisti, evangeeliumi-kristlaste ja metodistide kogudustes sisse ka Ülemaailmse Evangeelse Alliansi palvenädal.³³

³⁰ Kurg. 2004, 66.

³¹ Arder, A. 1984. „Mis juhtus sada aastat tagasi Eestimaal?“ *Logos*, 2. Käsikirjaline materjal.

³² Plaat, J. 2001. *Usuliikumised, kirikud ja vabakogudused Lääne- ja Hiiumaal*. Tartu: Greif. Dahl, E. J. 1931. „Esimesi kiiri baptismi ajaloos“. *Elukevad*, nr 10.

³³ Saard. 2005.

Eesti iseseisvuse lõpukümnendiks oli alliansskonverentside ja -palvenädalate rõhuasetus siiski muutunud. Kui varemalt oli eesmärgiks just ühtekuuluvustunde ja ühise töö õhutamine, siis hiljem kaldus rõhuasetus sellele, et kord aastas pakkuda kuulajatele paremate kõnelejate poolt hästi läbitöötatud ja sügava sisuga õpetuslikke jutluseid. Konverentside peakõnelejateks olid tihti Karl Kaups, Karl Leopold Marley, Peeter Sink, Aleksander Kuum, Hendrik Kokamägi ja mitmed teised.³⁴ Allianssliikumise peamisteks vahendajateks tol perioodil olid aga vennastekoguduse taustaga väljaanded *Kristlik Perekonna Leht* ja *Vahimees*. Samuti teiste usuliikumiste perioodilised väljaanded, nagu *Misjoni Sõnumid*, *Teekäija*, *Kristlik Kaitsja*, *Uus Kristlik Kaitsja* ja luterlik ajaleht *Eesti Kirik*.³⁵ Allianssliikumine toimus Eestis tõusude ja mõõnadega kuni esimese iseseisvuse katkemiseni 1940. aastal.

³⁴ Ader. 1932.

³⁵ Kurg. 2004. Pajusoo. T. 2006. *Eesti ristikangelasi*. Tallinn: EMK.

1.2.3. Alliansssuhted nõukogude perioodil

Alates Eesti vabariigi okupeerimisest 1940. aastal ja natsliku Saksamaa okupatsiooni aastatel 1941.–1944. soikus evangeelse alliansi tegevus. Nõukogude ajal oli kogudustevahelised suhted takistatud, seda isegi ühe ja sama konfessiooni sees. Mõeldamatu oli, et nõukogude järelvalve oleks lubanud arendada välja konfessioonidevahelisi läbikäimisi koguduseliikmete vahel. Tulemuseks oli koguduseelu pöördumine sissepoole, et säilitada oma eksistentsi ja identiteeti. Kuid 1950. aastate lõpul elustus nõukogude okupatsiooni ateistlikus õhkkonnas uuesti palvenädalate traditsioon varjatud kujul.³⁶ Algselt toimusid palveõhtud erinevates Eestimaa paikades sellise skeemi kohaselt, et kutsuti palveõhtutele külalisvaimulikke jutlustama ja tervitusi jagama. Alliansskontaktid piirdusid põhiliselt Eesti Metodisti Kiriku ja EEKBL (tol ajal nimekujuga *Eesti Evangeeliumi Kristlaste-Baptistide Liit*) ühiste tegemistega.³⁷ Lisaks isiklikele kontaktidele võib nimetada kolme väljakujunenud suhtlemisvormi: a) tervituste toomine koguduse aastapäevadel – mida riigivõimud ei saanud formaalselt takistada, ja mis mõnigikordki kujunesid jutlustamiseks teineteise pool külaskäikudel,³⁸ b) kuulutusnädalad, c) aasta aluse palvenädalad.

Kuulutusnädalad ehk evangeeliuminädalad ehk äratusnädalad said taas võimalikuks nn Hruštšovi sula ajal. Siiski püüdsid okupatsioonivõimud taolist liikumist takistada. Mitmed vaimulikud olid sunnitud käima okupatsioonivõimude ees vaibal. Kuulutusnädalates avaldus endine ärkamisaegne spiritualiteet, kus jutlustajavenna kvaliteedi määras tema evangelistlik anne ja mitte niivõrd konfessionaalne kuuluvus. Juhtus sageli, et kogudustesse kutsutid ringireisivaid evangelistenii metodistide kui baptistide poolelt, kui ka prii- ja nelipüha vaimuga vendi. Kuulutusnädalatel osalesid ka kahe konfessiooni koguduste koorid (instrumentaal ansamblite ja orkestrite tegevus kirikutes ja palvelates

³⁶ Rimmel, A. 2004. *Ateismist Eestis* http://www.kirikiri.ee/article.php?id_article=92

³⁷ Intervjuu EMK superintendent emeeritus Olav Pärnametsaga, mai 2008.

³⁸ Intervjuu Oleviste koguduse vanempastor emeeritus ja endise EEKBL vanempresbüter Ülo Merilooga, mai 2008.

oli okupatsioonivõimude poolt keelustatud).³⁹ Olav Pärnametsa hinnangul võibki kuulutused nimetada allianss-suunitlusega evangeelseks tööks.

Perioodil enne Oleviste koguduse moodustamist 1950. aastal Tallinna 7 vabakoguduse liikvideerimise hinnaga oli Tallinna vabakoguduste vaimulike läbikäimine saanud heaks tavaks. Tallinna vennad käisid omavahel palvetamas nn kolmapäevaõhtustel kohtumistel – aktivistideks ja sidemeesteks olid liitude ja konfessioonide juhid ja pastorid nagu Lipstok ja Sildos, samuti Osvald Tärk Allika kogudusest, Robert Võsu Kalju kogudusest, metodistid Aleksander Kuum, Hugo Oengo ja tollal veel noormees Olav Pärnamets.⁴⁰ Ühistööst võtsid osa ka mitmeid vennastekoguduse inimesed, ning luterlaste hulgast mäletatakse pastor Tannerit ja Harri Haamerit. Need kokkusaamised olid nii tõelise palvevõitluse iseloom, sest nõukogude võimutuultes olid ohus nii vabakoguduste töötajad kui ka koguduste eksistents.⁴¹

Mitmetes Eesti linnades jätkus alliansspalvenädalate traditsioon – Haapsalus, Tartus, Pärnus, Rakveres, Paides, Kuressaares – kus aasta esimesel nädalal külastasid üksteist linna metodisti- ja baptistikoguduste rahvas. 1950.-1960. aastatel olid Hugo Oengo ja Aleksander Kuum palvenädalate eestvedajateks metodistide juures Tallinnas Merepuiesteel ning Robert Võsu oli seda baptistide poolelt Tallinnas Kaljus.⁴² Tartuski olid palvenädalate eestvedajaks samuti baptisti koguduste ja metodisti koguduse vaimulikud.⁴³ Kuid palvenädalate initsiatiiv hakkas kalduma baptistide kätte. Ülo Meriloo mäletamist mööda oli Robert Võsu kõige initsiatiivikam rakendama ülemaailmse kristlaskonna kogemusi Eestiski.⁴⁴ Bad Blankenburgi allianssliikumise materjale kasutades hakkas Võsu temale tol ajal käepärast olevaid vahendeid kasutades, s.t vanempresbüteri kantseleid Kalju tänaval Tallinnas, saatma EEKBL kogudustele igaaastaseid palvenädala kavasid. Metodistid jäid edaspidi vaid kaasatuli jaoks.

³⁹ Pärnamets.

⁴⁰ Meriloo.

⁴¹ Meriloo.

⁴² Pärnamets. Meriloo.

⁴³ Intervjuu EEKBL president Meego Remmeliga, mai 2008.

⁴⁴ Meriloo.

1.3. Allianssliikumise taassünd ja areng 1990. aastatel

1.3.1. Taassünnist 1991. aastal

Allianssliikumise taassünni daatumiks võib lugeda 1991. aastat, mis langeb kokku Eesti taasiseseisvumise aastaga. Selle aasta sügisel, 18.–19. oktoobril kogunes Kohtla-Nõmmele enam kui 200 allianssmeelset inimest. Kohtumine kandis nime *Eestimaa evangelisatsiooni konverents* ning oli läbi viidud Lausanne'i liikumise vaimus.

1989. aastal kutsuti Lausanne II Manilas maailmaevangelisatsiooni kongressile kaheksaliikmeline delegatsioon Eestist. Veel nõukogude liidu kristlike juhtide delegatsiooni koosseisus, oli see siiski üheks esimeseks välisdelegatsiooniks, mida ei moodustatud nomenklatuursetel põhimõtetel kirikute esindajatest, vaid misjoniaktivistidest Eestis: Olav Pärnamets, Joosep Tammo, Juho Rüsse, Joel Luhamets, Jaan Tammsalu, Üllas Tankler, Raivo Kõrgemägi ja Ingmar Kurg.⁴⁵ Aasta hiljem korraldati Moskvas samalaadne konverents, mille ettevalmistuskomitees töötasid kaasa ka Lausanne'i esindajad Eestist. Sel ajal sündiski idee nn Lausanne'i konverentside laiendamiseks ka Eestisse. Konverentsi idee algajatajateks oli Päivo Kasekamp, Ingmar Kurg ja Eerik Rahkema, kes kutsusid kokku initsiatiivgrupi, millele järgnes evangelisatsiooni-konverentsi proklamatsioon, dateeritud 15. detsember 1990.⁴⁶

Kohtla-Nõmme konverents kujunes esimeseks erinevatest konfessioonidest üksik-kristlaste ja kirikujuhtide suuremastaabiliseks ühisettevõtmiseks taasiseseisvunud Eestis ning ühtlasi juba minekust tuntud allianssidee taaselustajaks. Konverentsi motoks oli *Räägi Kristusest kõigile*. Peateemana käsitleti post-marksistliku ühiskonna evangeli-seerimist, evangelisatsiooni rahvakirikus, misjonitööd ja uute koguduste rajamist. Samadel teemadel viidi läbi ka mitmeid seminare, et saada selgust küsimustes, mis puudutavad evangelisatsioonitööd Eestimaa tollastes tingimustes.⁴⁷

⁴⁵ Kurg, I. 1990. „Lausanne II Manilas, 11.–21. juuli 1989. a.“ *Teekäija*, 3.

⁴⁶ *The Proclamation of the Initiative Group of the Estonian Evangelization Conference, December 15, 1990*. Tallinn. EEA arhiiv.

⁴⁷ Kurg, I. 1991. *The Story of the Estonian Evangelization Conference, October 21, 1991*. EEA arhiiv.

Evangelisatsioonikonverentsil võeti vastu ka asjakohane resolutsioon.⁴⁸ Selles väljendati üksmeelset toetust maailmaevangelisatsiooni liikumisele, mida tuntakse Lausanne'i liikumise nime all. Samuti tunnustati põhimõtteid, mis on esitatud Manila manifestis. Tõdeti, et ollakse valmis ette valmistama evangeliste ja misjonäre, et neid siis saata teiste maade ja rahvaste hulka. Tunnistati, et on unarusse jäetud evangelisatsioon muukeelsete eestimaalaste hulgas. Resolutsioonis toonitati vajadust hoida tulipunktis plaani laiendada kristlust uute koguduste rajamise läbi kodumaal.

Avaldati muret, et evangeelium ei ole veel jõudnud kõikide inimesteni ja paljud kaasmaalased elavad veel ilma Kristuseta. Samuti avaldati resolutsioonis kahetsust, et pole siia maani veel piisavalt üksteist mõistnud ja hinnatud. Selleks on vaja otsida võimalusi ühiseks kuulutustööks. Lõpuks kutsuti konverentsil üles kõiki inimesi ühisele palvele ärkamise pärast nii kirikutes kui kogu rahva hulgas.⁴⁹ Konverentsil tõdeti, et tuntakse rõõmu vennalikust osadusest üksteisega, vaatamata sellele, et töötatakse erinevates kirikutes ja konfessioonides. Samuti tänati Kohtla-Nõmme elanikke sõbraliku vastuvõtu eest (vt lisa 1).

Kohtla-Nõmme konverentsi tulemustest tehti neli kuud hiljem kokkuvõtte evangeliisatsioonikonverentsi nõupidamisel. Ingmar Kurg tõdes, et kohtumiste käigus toimunud diskussioonide intensiivsus näitas kätte need teemad Eestimaa vaimulikus elus, mis puudutavad kõiki kristlasi. Evangelisatsioon ei ole töö, mida saab suunata ja määrata kiriklike juhistega, see on võimalik ainult pühendunud kristlastele ja kogudustele. Konverentsi delegaadid avaldasid seoses sellega valmisolekut jätkuvalt otsida uskundade vahelist koostööd evangelisatsiooni puudutavate küsimuste käsitlemisel. Konverentsi järgsel perioodil tõstatusid ka kriitilised küsimused, näiteks baptistide poolt: Kas alliansstöös ei ole ohtu kaotada oma kogudusteõpetuslik identiteet? Luterlaste poolt: kas alliansstöö koos vabakirikutega ei tõmba koguduste liikmeid kirikust eemale? Eesti Kristliku Kiriku (tänapäevaks EKNK) poolt: Kas töö uute koguduste rajamisel leiab teiste kirikute mõistmist?⁵⁰

⁴⁸ Kurg, I. 2001. „Kristlikud organisatsioonid ja oikumeeniline suhtlemine Eestis“. *Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm*. EEA Aastaraamat. Tartu: Eesti Evangeelne Allianss.

⁴⁹ *Eesti Evangelisatsioonikonverents 1991: Resolutsioon*. Kohtla-Nõmme. EEA arhiiv.

⁵⁰ *Eesti Evangelisatsioonikonverentsi nõupidamise protokoll, 15.02.1992*. EEA arhiiv.

1.3.2. Edasine areng ja kogudustevahelise koostöö laiendamine

Eesti Evangelisatsioonikonverentsi nõupidamisel, 15. veebruaril 1992. aastal kinnitati, et alanud koostöö ei võta endale organisatsiooni tunnuseid, see jääb kohtumispaiaks eri kirikute kaastööliste vahel evangelisatsiooni ja misjonit puudutavates küsimustes. Otsustati kasutada edaspidi nimetust *Eesti Evangelisatsiooni Liikumine*, mis tähendab nende kristlaste ühendust, kes tunnustavad Lausanne'i lepingu ja Manila manifesti evangelisatsiooni põhimõtteid ja selle alusel tehtavat tööd. Valiti eestseisus tähtajaga kaheks aastaks alljärgnevas koosseisus: Päivo Kasekamp (EMK), Ingmar Kurg (EEKBL) (eestseisuse esimees), Ants Leedjärv (EELK), Harri Leesment (Eesti Kristlik Kirik), Taavi Palm (EMK), Eerik Rahkema (EEKBL), Osvald Reier Eesti Evangeelne Vennastekogudus (EEVK), Leevi Reinaru (EELK) ja Juho Rüsse (Vene Autonoomsed Nelipühi Kogudused). Eestseisuse liikmete kaudu pidi olema tagatud otsuste ja informatsiooni jõudmine iga konfessioonini. Päivo Kasekampi Eestimaalt Ameerikasse lahkumise järel tuli eestseisusesse Taavi Hollman. 1993. aastast liitus sekretärina Merike Uudam.⁵¹

15. oktoobril 1992. aastal korraldati evangelisatsiooniliikumise palvekonverents Tallinnas. Palvekonverentsile oli üle 60 koguduse saatnud oma esindajad. Kuulati ära aruanne Eesti vaimulikust olukorrast. Konverents näitas ära evangelisatsiooniliikumise kandepinna: avaliku evangelisatsiooniga tulevad kaasa need kogudused, kus on vaimuliku elu aktiivsuse tõus. Konverents võttis vastu usutunnistusliku aluse, mis põhineb Lausanne'i lepingu ja Manila manifesti põhimõtetele. Liikumist otsustati nimetada edaspidi Eesti Evangelisatsiooni Allianss. Peagi liituti mitme projektiga:

1. Otsustati teha algust misjonikursustega Norra Ida Misjoni abil.
2. Algatati koostöö Billy Grahami satelliitmisjoniga Tallinnas ja teistes Eesti linnades, mis pidi toimuma märtsis-aprillis 1993. Satelliitmisjonis ettevalmistuse käigus astus aktiivselt esile suur hulk noore põlvkonna kristlasi, vaimulik töö elavnes ka mitte-eestlaste seas. Toimus hulgaliselt pöördumisi ning kogudustesse lisandus juurde uusi liikmeid. Üritus õnnestus ja pakkus uusi koostöövõimalusi erinevate kohapealsete koguduste vahel. Seoses sellega trükiti massitiraažis 16. leheküljeline erinumber *Taassünd '93*, kus lisaks B. Grahami tegevusele tutvustati ka Eestis asetleidvat evangelisatsioonitööd.⁵²

⁵¹ Samas.

⁵² *Taassünd 93*. 1993. Billy Grahami satelliitmisjonis infoleht. Toimetajad Matti Vuorinen, Ingmar Kurg, Anneli Sihvart, Juhani Pesu.

3. Alustati koguduse kasvu seminaridega, millest esimene toimus 2. veebruaril 1994. Pääsküla Misjonimajas. Kokku olid tulnud 40 Eesti kristlike konfessioonide juhtivat vaimulikku ja kaastöölist. Kõneleja Dwight Smithi (*The Alliance for Saturation Church Planting*) poolt tõsteti üles neli strateegilist kategooriat. 1. Pidevad sotsioloogilised uuringud. 2. Evangelism. 3. Jüngrite väljaõpe. 4. Juhtide väljaõpe. Läbirääkimiste käigus sai selgeks, et vaatamata rahva üldise huvi vähenemisele kiriku vastu viimase kahe aasta jooksul vajab Eesti jätkuvat evangeliseerimist kirikute ja koguduste poolt. Evangelisatsiooni tulemusena kasvavad ja tekivad uued kogudused. Seminari resolutsioonis on öeldud muuhulgas järgmist: *Me näeme mitmeid võimalusi koostööks erinevate konfessioonide vaimulike vahel, seda eelkõige eestpalvetes meie rahva evangeliseerimise pärast, sotsioloogiliste uuringute läbiviimisel ja koolitusmaterjalide väljatöötamisel. ... Samal ajal me tunnustame, et konfessioonidevahelisel koostööl on piirid seal, kus toimub koguduste sisene koostöö või inimeste liitumine kogudustesse oma usutunnistuse alusel.*⁵³

4. Aastatel 1993–2000 arenesid EEA-l välja suhted mitmete rahvusvaheliste kristlike organisatsioonidega; paralleelselt aga jätkati tegutsemist selles suunas, et haarata ja ühendada kogu Eestimaa kristlastkonda evangelisatsiooni ideega.

1) Palvekonverentsil 1992. oktoobris tutvustas Erwin Dorschler DAWN-liikumise (*Discipling A Whole Nation*) eesmäärke. DAWN on liikumise AD2000 & Beyond allorganisatsioon, kes on EEA-d inspireerinud korraldama koguduse kasvu konverentse, mida mõne aja pärast ka pidama hakati. 1993. aasta veebruaris kirjutati juba alla koostööleping EEA ja *The Alliance for Saturation Church Planting* vahel, mis hakkas reguleerima ka DAWNi tegevust Eestis. Lepinguga tunnustatakse EEA prioriteete rahvusvahelise töö edendamisel Eestimaal. Lisaks koguduse kasvu konverentsidele viidi selle koostöö raames läbi ka suurepärase uurimus *Kui kristlik on Eestimaa*.⁵⁴ AD2000 konverentsil Lõuna Koreas Seoulis 1995. aastal oli kohal arvukas delegatsioon Eestist.

2) 1993. aasta märtsis viibis Tallinnas visiidil organisatsiooni *World Evangelical Fellowship* (Ülemaailmne Evangeelne Allianss) direktor Dwigh Gibson. Muu hulgas esitas Gibson EEA-le ettepaneku osaleda selle organisatsiooni ülemaailmses töös. EEA otsustas astuda selles suhtes infovahetusse.

⁵³ „Koguduste kasvu seminar“. 1994. *Spekter*, 1.

⁵⁴ *Kui kristlik on Eestimaa*. 1999. Sotsioloogiline uuring. Tallinn: EEA.

3) Seoses Lausanne'i liikumise uute struktuuride väljatöötamisega aastail 1993–1994 hakati EEA eestseisust vaatlema ühtlasi Eesti Lausanne'i komiteena, mis kuulub oma esindaja kaudu ülemaailmsesse Lausanne'i komiteesse.

Kõigi nimetatud koostööpakkumiste puhul väljendas komitee oma ringkirjas, et EEA on iseseisev ja ainult Eesti poolt juhitud tööorgan. Ühtlasi ta jääb avatuks kõikidele evangelisatsiooni edendavatele organisatsioonidele nii Eestis kui välismaal.

5. Koguduse kasvu konverentsid said alguse 1996. aastal. Esimene leidis aset 6.–8. novembril 1996. aastal Tallinna Nõmme Rahukirikus ja Nõmme baptisti koguduse palvelas. Osales 70 vaimulikku ja koguduse töötajat. Konverents seadis eesmärgiks leida rahvuslik strateegia Eestimaa koguduste kasvuks, sest *meie maa kõikidel kogudustel ja konfessioonidel võiksid olla paremad võimalused aidata inimestel kohata Jumalat, iseennast ja teineteist – luues sellega parema koguduse osaduse*.⁵⁵ Teine koguduste kasvu konverents toimus 13. märtsil 1997. aastal 220 vaimuliku, koguduse töötajaja ja misjonis-organisatsiooni esindaja osavõtul. See konverents kordas DAWN liikumise eesmärgi tihendada koguduste ja tööpunktide arvu, et saavutada kristliku osaduskonna olemasolu iga tuhande elaniku kohta. Korraldatakse 1991. aasta konverentsi põhimõtet, et koguduste kasvu ja koguduste rajamise protsessis *evangeliseerimine ei pea toimuma inimeste ülevõtmisena ühest kirikust teise. Pigem asutab emakogudus uusi tööpunkte, mis omakorda loob kontakte lähipiirkonna inimestega*.⁵⁶ Kolmas konverents toimus 10.–11. märtsil 2000. aastal rohkem kui 200 delegaadiga. Eesmärgiks oli seatud leida ühine visioon evangelismile, misjonile ja koguduse kasvule 21. sajandi Eestimaal. Vastuvõetud deklaratsioonis on öeldud, et *kristliku koguduse eesmärgiks ei olla ainuüksi vaimulik ellujäämine, või inimeste ristimine ja kogudusse toomine vaid inimeste usuline kasvatamine ning koguduse arenemine elujõuliseks misjoneerivaks organismiks. ... Me peame vajalikuks veelgi tihedamat läbikäimist ja suhtlemist konfessioonide, koguduste ja kristlaste vahe, et sel teel laiemalt levitada evangeeliumist ning edendada ühist misjonitööd. ... Kutsume üles kristlaste suuremale ühtsusele, et meie kuulutus Kristuse lunastusest oleks maailmale veenev*.⁵⁷

⁵⁵ *Koguduse kasvu konverents, 6.-8. novembril*. Tallinnas, Nõmme baptistikirikus. Buklett. EEA arhiiv.

⁵⁶ *Koguduse kasvu konverents II, 13.03.1997*. Tallinnas, Nõmme Baptistikirikus. Buklett. EEA arhiiv.

⁵⁷ „III Koguduse Kasvu Konverentsi Deklaratsioon“. 2000 *Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.

6. 1993. aasta mais teatas Tartu Kõrgem Usuteaduslik Seminar, et alustab järgmisel aastal misjonikoolituse ainega ning pakkus selleks koostöövõimalust EEA-ga. Sarnase ettepaneku esitas 1993. aastal ka Tartu Teoloogia Akadeemia. 1993. aasta sügisperioodil võttis EEA eestseisusega ühendust Tear Fond ning pakkus võimalust ettepanekute tegemiseks finantsabi saamisel.⁵⁸

7. Iga-aastased alliansskonverentsid said alguse 1994. aasta 4. juunil Tallinnas, Nõmmel.

1.3.3. Teised oikumeenilised organisatsioonid koostöös EEA-ga

Allianss ei olnud ainus Nõukogude okupatsiooniaja lõpus ja Eesti taasiseseivumise alguses sündinud kirikutevaheline ühendus. EEA eestseisuse 1992.–1994. aasta tööaruandes arutleti selle üle, millise on õieti parakiriklike organisatsioonide tähendus. Parakiriklikud organisatsioonid ja muud alliansid, kes deklareerivad end kui kogudusi toetavad algatused, peavad silmas pidama asjaolu, et nad oma evangeelse tööga ei ületaks koguduse/kiriku enda aktiivsust. Pühakirja järgi on koguduse käes täita teatud ülesandeid nagu päästmisele juhatamine, vaimulik kasvatus, hoolekanne jne. Neid ülesandeid ei tarvitse parakiriklikel organisatsioonidel dubleerida. Parakiriklike organisatsioonide tegevust õigustab juba see, kui nad aitavad kogudust aktiveeruda ja selle funktsioone jõudsamalt täita.

Sellist olukorda, kus parakiriklike organisatsioonide tegevuse aktiivsus kasvab üle kiriku enese tegevusest, võib esineda just hiljuti demokratiseerunud maades. Põhjuseks on asjaolu, et nende maade kirikud on olnud totalitaarse riigikorra tingimustes pikka aega pärsitud, ning neis esineb oskamatus lühikese ajaga oma kontseptsioone ja töökorraldust efektiivselt välja arendada. Koostöö organisatsioonide ja alliansside tasemel aga õnnestub balansseeritud platvormi olemasolu korral.⁵⁹

Järgnevalt on tutvustatud mõnda olulisemat organisatsiooni, kellega on EEA olnud kokkupuuteid.

1. Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) asutati Kuremäel Pühtitsa kloostri 16. veebruaril 1989. aastal järgmistel eesmärkidel: *“Arvesse võttes Jeesuse käsku jüngritele, et nad kõik*

⁵⁸ Kurg. 1994.

⁵⁹ Kurg. 1994.

üks oleksid (Jh 17:21) ja meie ees seisvaid ühiseid ülesandeid kristliku eluhoiaku, kõlbluse ja eetika kujundamisel, samuti eestimaalaste õiguste kaitsmisel ja soovist ühendada oma jõupingutused evangeeliumi kuulutamisel ja halastustöö tegemisel, otsustame meie, allakirjutanud, luua Eesti Kirikute Nõukogu.”

Asutamisdokumendile on alla kirjutanud Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku poolt peapiiskop Kuno Pajula, Vene Apostliku Õigeusu Kiriku poolt metropoliit Aleksius, Evangeeliumi Kristlaste Baptistide poolt vanempresbüter Ülo Meriloo, Eesti Metodisti Kiriku poolt superintendent Olav Pärnamets. Seitsmenda Päeva Adventistide poolt vanempresbüter Aare Kriisk, Katoliku kiriku poolt vaatlejana preester Rein Õunapuu.

EKN on kristlike kirikute ja koguduste liitude sõltumatu ning vabatahtlik ühendus, kellega on ühinenud kümme erinevat kirikut.⁶⁰ EKN väljakujunenud töövaldkonnad on meediatöö, noorsootöö, kaplanaaditöö. Aktiivselt tegeletakse järgnevate teemadega: religiooniõpetus, religioonisotsioloogia, kriminaalpreventsion ning eluväärtused ja eetika. EKN on asunud toetama lisaks liikmeskirikute tegevusele ka teisi oikumeenilisi organisatsioone, kui ka ühisprojekte teiste organisatsioonidega, sealhulgas EEA.

Esimene suurem ühistöö projekt EEA ja EKN vahel sai alguse 1994. aastal seoses sotsioloogilise uurimisprojektiga *Elust, usust ja usuelust*. Esimese uurimise viisidki läbi EKN, EEA ja Eesti Piibli Selts.

Samal aastal saatis EEA kirja EKNle sooviga taaselustada ülemaailmselt tuntud alliansspalvenädalate läbiviimine iga aasta jaanuari kuu esimesel nädalal. Kirjas selgitatakse et *paljudes Eesti vabakogudustes on see traditsioon säilinud, ning mõnikord peetakse palvekoosolekuid ühiselt mitme kohaliku kogudusega*. EEA palub EKN-l arutada alliansspalvenädala põhimõtet.⁶¹ EKN vastas järgmist: *EKN liikmeskond koosneb kirikutest ja koguduste liitudest, mitte üksikisikutest. Kuna aga paljudes kirikutes ja koguduste liitudeson veel vastu võtmata ametlikud programmid, kuidas teha misjonitööd ja puudub kirikute ametlik seisukoht palvenädala läbiviimise kohta, ei saa ka EKN anda oma seisukohta.*⁶²

⁶⁰ <http://www.ekn.ee/index.php?lk=ekn>.

⁶¹ EEA kiri Eesti Kirikute Nõukogule 24.10.1994. EEA arhiiv.

⁶² EKN töökoosoleku protokoll 18.11.1994. EKN arhiiv.

Oluline on mõista, et need kaks nn katusorganisatsiooni – EKN ja EEA – on põhimõtteliselt erineva ülesehitusega. EKN on organiseeritud ülevalt poolt kui kirikute ühendus. Seevastu EEA on organiseeritud kristlaste vaba algatuse põhimõttel. (Alliansi aastakoosolekul 2000. aastal võeti vastu otsus, enda liitumise võimalus ka kirikutele ja üksikkogudustele.⁶³)

2. Alates aastast 1994 on allianss pakkunud kokkusaamise võimalusi kirikute esindajatele ja nendele kristlikele organisatsioonidele, kes töötavad alliansi usutunnistusliku põhimõtte alusel. Kristlike organisatsioonide regulaarne ümarlauakohtumiste vajadus oli saanud ilmsiks mitmeti, kuna kerkisid üles sarnased probleemid. Neid probleeme käsitles Ingmar Kurg järgmiselt:

1. Mõni aeg peale seda, kui mingi Lääne organisatsioon on loonud Eestis oma esinduse ja siin kinnitunud, hakkab Lääs tagasi tõmbuma, tundes, et ülesanne on täidetud. Eesti pool peab iseseisvalt hakkama hoolitsema uue organisatsiooni käekäigu eest.
2. Erinevad maailmaorganisatsioonid haaravad sageli töösse ühtesid ja samu inimesi, samuti kattuvad sageli erinevate organisatsioonide tegevuspiirkonnad ja tegevus-eesmärgid.
3. Eesti koguduste ja kirikute seisukohalt on prioriteediks parakiriklike organisatsioonide sisuline kvaliteet, mitte aga organisatsioonide omavaheline dubleerimine või ka võistlemine.⁶⁴

Seetõttu on ilmenud reaalne vajadus ratsionaalsema tegevusprogrammi järele, et mitte kopeerida üksteist mõttetult, vaid selle asemel ühendada oma jõud teatud tööloikudel, eelkõige evangelisatsioonis.

Eesti misjonioriorganisatsioonidega on EEA-l olnud koostöö kõigis nendes projektides, mis on seotud Eestimaa evangelisatsiooniga. Alliansi poolt kokkukutsutud ümarlaua nõupidamised pakkusid eri aegadel esitlemis- ja suhtlemisvõimalust 15-20 evangeelsele organisatsioonile. Ümarlual esindatuse tingimuseks oli, et nende organisatsioonide juhtimine toimus Eesti esindajate osalusega. EEA konverentsidel on need organisat-

⁶³ Kurg, I. 2001. „Kristlikud organisatsioonid ja oikumeeniline suhtlemine Eestis“. Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm. EEA Aastaraamat. Tartu, EEA, 41.

⁶⁴ Kurg, I. 1994. *Eesti Evangeelse Alliansi eestseisuse töö aruanne 1992–1994*. Käsikiri.

sioonid leidnud võimaluse oma tutvustamiseks laiemale publikule, samas on töötanud aktiivselt kaasa töörühmades, kus otsitakse eesti evangelisatsiooni strateegiat. EEA peasekretäri 1997. aasta aruandes on mainitud, et EEA juurde on ühendatud 21 erinevat Eesti kristlikku organisatsiooni.

3. Aktiivsemad koostööpartnerid on olnud (*Spekter*, AD1993 andmetel):

- Operatsioon Mobilisatsioon;⁶⁵ Avatud Piibli Ühing;⁶⁶ Eesti Evangeelsete Üliõpilaste Ühendus; Noored Missiooniga;
- Agape Eesti, rahvusvaheline organisatsioon, mis alustas 1993. Tallinnas *Campus Crusade for Christ International* nime all. 1997. aastal, kui rahvusvaheline organisatsioon nõustus registreerimisega Eesti esindajate osalusel ja allianss usutunnistuse põhimõtetel, kujunes organisatsioonist üks püsivamaid partnereid EEA jaoks.⁶⁷

1.4. Eesti Evangeelse Alliansi tänapäev ja alliansspalvenädalad

1993. aastaks kandis organisatsioon nime Eesti Evangelisatsiooniliikumise Allianss.⁶⁸ 1995. aastal muudeti see Eesti Evangelisatsiooni Alliansiks.⁶⁹ Organisatsiooni tänane nimekuju on Eesti Evangeelne Allianss (EEA), mis registreeriti ametlikult sellisena 1999. aastal.⁷⁰ 1999. aastal vahetus EEA juhtkond, kui esimese peasekretäri Ingmar Kure tuli ametisse Meego Remmel. Uude juhatusse kuulusid Olav Pärnamets, president; Meego Remmel, peasekretär; Merike Uudam, sekretär. Eestseisuse liikmeteks jäid: Elle Aan, Urve Heiter, Ingmar Kurg, Indrek Luide, Tanel Ots, Toomas Pajusoo, Osvald Reier, Heigo Ritsbek, Ove sander, Risto Tamm, Avo Valk. 2003. aastal sai EEA presidendiks

⁶⁵ www.hot.ee/jyrki.

⁶⁶ www.avatudpiibel.ee/index.php?a=42.

⁶⁷ www.agape.ee.

⁶⁸ Vihik. 1993. *Evangeelne palvenädal 3.–10. jaanuar*. Eesti Evangeelne Allianss.

⁶⁹ Vihik. 1995. *Evangeelne palvenädal 1.–8. jaanuar*. Eesti Evangeelne Allianss.

⁷⁰ Remmel, M. 2000. „Eesti Evangeelne Allianss – võrgustik parima sõnumi levikuks!“ *Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.

Meego Remmel, asepresidendiks Ove Sander, peasekretäriks Heigo Ritsbek ja tegevsekretäriks Indrek Luide.⁷¹

EEA põhidokumentideks on põhikiri (mida siin ei avaldata), usutunnistus ja strateegiline arengukontseptsioon.

1.4.1. Usutunnistus ja strateegilised eesmärgid

EEA usutunnistus järgib 1846. aastal Evangeelse Alliansi poolt vastuvõetud õpetuslauseid, mis eestindatult on fikseeritud järgmiselt:

Evangeelsed kristlased tunnustavad Kolmainu Jumala ilmutust, mis on antud Pühakirjas – Uues ja Vanas Testamendis ja tunnustavad ajaloolist usku evangeeliumisse, mis selles on esile toodud. Siinkohal nad kinnitavad järgmisi õpetuspunkte, mida nad peavad määravaiks, et usust õigesti aru saada ning mille tulemuseks peaks olema vastastikune armastus, praktiline kristlik teenimine ning evangeelne tegevus.

- Jumala Isa, Poja ja Püha Vaimu suveräänne ja armulik tegevus loomises, alalhoidmises, ilmutuses, lunastuses ja viimases kohtumõistmises.
- Pühakirja jumalik inspiratsioon ja sellest tulenev nende täielik usaldatavus ja ülim autoriteet kõigis usu ja käitumise küsimustes.
- Üleüldine langenud inimese patusus ja süü, mis teeb temast Jumala viha ja hukkamõistu aluse.
- Lihakssaanud Jumala Poja asendusohver on ainus ja täiesti piisav alus lunastuseks süüst ja patu võimusest ja selle igavikulistest tagajärgedest.
- Patune mõistetakse õigeks üksnes Jumala armust usu läbi Kristusesse, kes löödi risti ja tõusis üles surnuist.
- Püha Vaim teeb inimeses valgustavat, uuendavat ja pühitsevat sisemist tööd.

⁷¹ *Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*. 2000; *Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm*. 2001, *Vaimumaailm ja maailmavaim*. 2002; *Maailmas nähtavaks muutuv kogudus*. 2003.

- Kõikide usklake preestriseisus, kes kuuluvad universaalsesse Kogudusse, Ihusse, mille peaks on Kristus. Kogudus on pühendunud Tema käsule kuulutada evangeeliumi kogu maailmas.
- Issanda Jeesuse Kristuse isikliku ja nähtava, väelise ja aulise tagasipöördumise ootus.⁷²

Peasekretär Meego Remmel on iseloomustanud EEA-s järgmiselt:

Tänapäeval on EEA üksikkristlasi, kristlikke kogudusi, uskkondi ja kirikutevahelisi organisatsioone ühendav võrgustik eesmärgiga austada Jumalat aidates tõhustada Kristuse sõnumi levikut ja järgimist kõikide inimgruppide keskel Eestimaal. Sisult ja vormilt Eesti-kesksena võimaldab, visandab ja koordineerib EEA evangeelset koostööd evangeelselt orienteeritud uskkondade (EELK, EEKBL, EMK, EKNK jt) ja misjoniorganisatsioonide (Eesti Evangeelsete Üliõpilaste Ühendus, Agape Eesti, Avatud Piibli Ühing, Päästarmee jt) vahel. Samas on EEA avatud suhetes rahvusvaheliste evangeelsete võrgustikega, nagu näiteks *Hope for Europe*. Ollakse 26 maal tegutseva Euroopa Evangeelse Alliansi liikmeks, samuti kuulutakse 115 rahvuslikku ja regionaalset allianssi ning 102 kristlikku organisatsiooni ühendava Ülemaailmse Evangeelse Alliansi liikmeskonda.⁷³

Väga teretulnuks on olnud alliansspalvenädalate raames roomakatoliku kiriku liitumine 2002. aastal ning õigeusu kirikud ning nende liikmete ühinemine EEA tööga alates 2006. aastast.

Eesti Evangelisatsiooni Alliansi eesmärgid olid 1994. aastal sõnastatud järgmiselt:

Olla nende evangeelsete kristlaste ühendus, kes tunnistavad ühist usku Kristusesse, ja sellisel moel taotletakse suuremat teineteisemõistmist ja kokkukuuluvust kristlaste vahel; palvetamine üksteisega ja üksteise eest; usuvabaduse ja kristlike kirikute võrdõiguslikkuse rõhutamine ühiskonnas; ühiste evangelisatsiooni- ja misjoniürituste korraldamine, mis aitavad kaasa koguduste tööle; oma põhimõtete esitamine avalikkuse ees jm.⁷⁴

⁷² http://www.allianss.ee/?page_id=12.

⁷³ Remmel. 2000.

⁷⁴ Kurg. 1994.

1999. aastal võeti vastu EEA arengukontseptsioon, kus EEA tegevuse eesmärgid sõnas-
tatud järgmiselt:

- Kommunikatiivne juhtimine: arendada, kujundada, suunata ja säilitada avatud suhtlemist ning teabevahetust kõigi evangeelsete kristlaste vahel Eestis ja välismaal.
- Evangelism: edendada ja julgustada Eestimaa evangeliseerimist kõigi võimalike vahenditega, mis on kohased kaasaja Eesti sekulariseerunud ühis-konnas.
- Missioloogia: kujundada teoloogia ning teoloogiline haridus Eestis selgelt missioloogilise perspektiivi ja sihiga teoloogiaks ning teoloogiliseks hariduseks.
- Palve: stimuleerida kõigiti ühist palvemeelt ja palvetegevust Eesti ja välis-maa evangeliseerimise nimel.
- Suhted: toimida Eesti evangeelse kristlaskonna esinduskoguna kiriklike struktuuride ja parakiriklike organisatsioonide heaks Eestis, Euroopas ja mujal maailmas, kaasa arvatud Euroopa Evangeelne Allianss ja Ülemaa-ilmne Evangeelne Allianss (WEF).
- Ühiskond: populariseerida ja legaliseerida piibellikke väärtushinnanguid Eesti kultuuris, sotsiaalpoliitikas ja mujal.
- Ühtsus: ühendada eri kirikutest ja kirikkondlikest taustadest lähtuvaid evangeelseid kristlasi Kristuse armastuses, sõltumata välistest erinevustest, “et maailm usuks” (Jh 17:21).

Aastatel 2000-2003 ilmusid EEA aastaraamatud: *Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*, *Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm*, *Vaimumaailm ja maailmavaim*, *Maailmas nähtavaks muutuv kogudus*.

Aastatuhande vahetuse järel koondus EEA tegevus nelja regulaarse ettevõtmise ümber:

1. EEA alliansskonverentsid; peale EEA aastaraamatute on olnud alliansssündmuste peamiseks vahendajaks perioodiline väljaanne *Kuulutaja*.
2. Alliansspalvenädalad iga aasta jaanuarikuu esimesel (täis)nädalal.

3. Rahvuslikud palvushommikusöögid, mille maaletoojaks oli evangelist Miquel Zajas. EEA ja EKN koostöös on neid peetud kõigekõrgemal riiklikul tasandil, kus lisaks kirikujuhtidele on olnud osavõtjateks Eesti Vabariigi president, peaminister, valitsuse liikmed, Riigikogu saadikud ja tuntumad ühiskonnategelased. Analoogseid palvushommikusööke on peetud ka linna- ja omavalitsustele nii Tallinnas, Tartus, Viljandis, Kärddlas jm.

4. Palvapäev tagakiusatud kristlaskonna pärast.

Alliansi juures tegutses kuni 2008. aastani Eesti Alfa Liikumine. 2006. aastal asutati alliansi juurde Evangelismi ja misjoni toimkond.

1.4.2. Alliansspalvenädalad

Alliansspalvenädalate traditsioon säilis läbi okupatsiooniperioodi ja selle aktiivsemaks pooleks kujunes EEKBL. Eesti taasiseseisvumise järel ja seoses tärgava allianssliikumisega alustati palvenädalate idee tutvustamist üle kogu Eesti kristlike kirikute. Sellisel, uuel oikumeenilisel platvormil palvenädalaid korraldatakse alates 1993. aastast järjepidevalt kuni tänaseni, seega juba kuueteistkümnendat korda.

1993. aastal ilmunud esimese trükise “Evangeelne palvenädal, 03.-10. jaanuar 1993” eessõnas on tutvustavalt kirjas:

“Alliansspalvenädalate pidamist alustati 140 aastat tagasi. Eestis kujunes see traditsiooniks enne II maailmasõda. ... Ühise palvenädala korraldamine tähendab seda, et eri õhtutel kogunetakse palvele ühe paikkonna erinevatesse kirikutesse või palvemajadesse, sel viisil ühist usku tunnistades ja ühise asja pärast Jumala ees seistes. Palvenädala kavasid levitatakse ülemaailmselt, 1993 aasta kavad koostas Saksa Evangeelne Allianss.”

Ühise palvetamise vajalikkust põhjendati alljärgnevalt: “Eestimaalane teab hästi, et tal tuleb eeloleval ajal mitmeid raskusi ületada, aga ta ei tea ega tunne oma Päästjat. Praktiline ateism – elu ilma Jumalata – on väga tugevasti meie rahva ellu juurdunud.

*Kui liidaksime kokku kõikide kirikute liikmeskonnad, kõik kristlased ja nimekristlased, ei ületaks see ometi 20% rahva arvust. Eesti rahvas ei ole veel evangeliseeritud...*⁷⁵

Tookordne palvenädal oli ülesehitatud Rooma kirja 12. ja 13. peatükile. Palvenädala juhend esitas lühikese mõtiskluse iga päeva jaoks ning sellele järgnesid ühised eestpalvesoovid, mis olid kohandatud Eesti kohaliku olukorda silmas pidades. Näiteks:

Teine päev – Jumala teenimine kristlaste ühtsuse läbi, Rm 12:3-5.

Me tahame Jumalat austada, tänada ja paluda järgneva eest:

- Me rõõmustame kõigi kristlaste vaimuliku osaduse pärast, kes tunnistavad Jeesuse Kristuse oma eeskujuks ja juhiks.
- Me katsume end läbi, kas ükskõiksus ja ebapiibellik kitsarinnalisus pole takistanud meid õdede ja vendadega armastuses koos elamast.
- Me palume Kristuse ustava ja üksmeelse tunnistamise eest ateistide, mitte-kristlaste ja teistest religioonidest inimeste seas.
- Me palume vaimuliku ärkamise eest meie maa kõigis kirikutes.

Järgmine säilinud palvenädala trükitud juhend on 1995. aastast ja kannab pealkirja: “Jüngrid täna – kui kristlaste elu saab konkreetseks”. 1995. aasta evangeelse palvenädala vihikus kutsutakse kristlaskonda veel suuremale palveaktiivsusele:

“Eestis ei ole iga-aastaste palvenädalate traditsioon katkenud, kuigi see toimub sageli oma koguduse keskel. Kutsume üksteist uuesti kaasa otsima võimalusi ja aega süstemaatiliseks palvetööks Jumala ees ühel kindlal ajal ühise asja pärast, et õnnistus tuleks meie kogudustele ja meie rahvale.

*Ühinemisel ülemaailmse palvenädalate programmiga on meie kasutuses Rumeenia Evangeelse Alliansi poolt koostatud kava, mille esitame alljärgnevalt vastavate aktualiseerimistega Eesti olukorra suhtes. Kui teie kogudus leiab siit mõtteid ja palveteemasid, millega saab ühineda, siis on käesolev vihik oma ülesande täitnud.”*⁷⁶

Edaspidi hakati alliansspalvenädala temaatilisi tutvustusi trükkima kristlikus perioodikas nagu *Eesti Kirik* ja *Kuulutaja* kui ka EELK kalendermärkmikus, EEKBL kalender-

⁷⁵ *Evangeelne palvenädal, 03.-10. jaanuar 1993. Vihik. EEA.*

⁷⁶ *Evangeelne palvenädal, 1.– 8. jaanuar 1995. Vihik. EEA.*

märkmikus ja presidendi ringkirjas, kuigi ebaregulaarselt. Teatavat vastumeelt on aga ilmutanud EEKBL keskuse käitumine, tõlgendades alliansspalvenädalaid kui sissetungijat EEKBL poolt nõukogude ajal välja arendatud aasta alguse palvenädalate traditsiooni, mida realiseeriti EEKBL koguduste omavahelise palveosadusena. Veel mitmetel aastatel läkitas EEKBL keskus välja paralleelseid palvenädala juhendeid, või saadeti signaale, et allianss võiks oma palvenädalaid lükata edasi, EEKBL koguduste palvetamisperioodi lõppu.⁷⁷ 2008. aasta esimestel päevadel koondusid Tallinnas kolm baptistikogudust omavahelise palveosadusega – Oleviste, Kalju, Nõmme ja Allika –, misjärel Oleviste loobus ühinemast Tallinna koguduste alliansspalvenädalaga.⁷⁸

Alliansspalvenädalate korraldamine on aasta aastalt laienenud mitmetesse Eesti linnadesse. Uut tüüpi ühiste palvenädalate korraldamise sai sisse kõige suurema hoo Tallinna kogudustes. Selline võimas ühistegevus osutus võimalikuks seeläbi, et oli toimunud Tallinna koguduste vaimulike koondumine omavaheliseks palveks alates aastatest 1992.-1993.⁷⁹ Koguneti Pääsküla misjonimajas. Nendes ühispalvustes omandatud koostöö kogemus sai laiendatud ka ühistele igaaastastele palvenädalatele. Palvenädalate peamiseks kogunemiskohtedesks oli Oleviste ning metodisti uus kirik Balti misjonikeskuses. Ka Tartu kogudused alustasid alliansspalvenädalaid samal viisil, kui Meego Remmel oli asunud Tartu Salemi koguduse pastoriks. Koguduste vaimulike kohtumistele järgnesid peagi ühised palveteenistused ning allianstöö. Traditsiooniks on saanud allianssõhtutel koguduste vaimulike õnnistuspalded vastastikku üksteise ja üksteise kirikute eest.

Pärast aastat 2000 olid EEA initsiatiivil korraldatud alliansspalvenädalatega liitunud Eesti Evangeelne Luterlik Kirik (EELK), Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit (EEKBL), Eesti Metodisti Kirik (EMK), Eesti Kristlik Nelipühi Kirik (EKNK), Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik (EKEK), Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liit (EEVL), MTÜ Päästarmee Eestis, samuti mitmed iseseisvad üksikkogudused. Positiivseks tuleb tunnistada Rooma Katoliku Kiriku (RKK) liitumist 2002. aastal ning Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku (EAÕK), koguduste liikmete ja vaimulike liitumine 2006. aastal. 2007. aastal oli EEA tööga liitujaks Adventistide Koguduste Eesti Liit (AKEL).⁸⁰

⁷⁷ Intervjuu Ingmar Kurega, mai 2008.

⁷⁸ Meriloo.

⁷⁹ Meriloo.

⁸⁰ <http://www.allianss.ee/?cat=1>.

2007. aasta palvenädal toimus juba viies linnas: Tallinnas, Tartus, Viljandis, Võrus ja Jõhvis. 2008. aasta palvenädala läbiviimisega liitus ka Hiiumaa. Aasta alguse alliansspalveõhtuid korraldatakse ka veel mitmel pool mujal Eesti paikades.

Alliansspalvenädalate hea korraldus ja pea kõikide Eesti konfessioonide ja kirikute ning paljude kristlaste tööga liitumine on ärratanud tunnustust ja vastukaja ka väljaspool Eesti Vabariiki. Selle tõendiks on EEA-le antud austav ülesanne koostada 2007. aasta alliansspalvenädala juhend kõigile Euroopa allianssliikumisega ühinenud konfessioonidele, kogudustele ja kristlastele. Seda võimalust kasutas Eesti Evangeelne Allianss suurepäraselt, ühendades veelkord Eesti erinevaid konfessioone ühises palves. Palvenädala juhend koostati põhimõttel, et igaõhtused eestpalved olid esitatud Eesti kirikujuhtide poolt: metropoliit Stefanos; peapiiskop Andres Põder; piiskop Philippe Jourdan; superintendent Taavi Hollman; pastor Meego Remmel; piiskop Ago Lilleorg; pastor Janek Pallase; peavikaar dr. Heigo Ritsbek (vt lisa 2).

2. Empiiriline uurimus

2.1. Küsitluse metoodika ja küsitluse käik

Diplomitöö empiiriline osa on läbi viidud kvalitatiivsel uurimismeetodil. Sotsioloogiliste uuringute metodoloogias kasutati veel kümme aastat tagasi üsna harva kvalitatiivseid uurimismeetodeid. Tänapäevaks on see meetod küllalt laialt levinud ja aktsepteeritud. Kvalitatiivse meetodi valik on käeoleval juhul põhjendatud sellega, et küsitletavate sihtgrupp oli rangelt piiritletud ja küsitletavaid (intervjueeritavaid) oli teatud kindel arv, mis ei lase uurida teemat sellistes mõõtmes, et teha statistilisi järeldusi.

Kvalitatiivsele uurimismeetodile on antud üsna mitmesuguseid definitsioone. Meri-Liis Laherand on selgitanud seda nõnda: kvalitatiivne uurimine uurib inimesi ja süsteeme nendega suheldes ja neid regulaarselt jälgides. Nõnda on tehtud just käesolevas töös: andmete kogumine on tehtud küsitluste käigus, intervjuu ja sõnalise suhtlemise kaudu. Uurimisanalüüsid on keskendatud kogutud andmete tõlgendusele, mida uuringus osalejad on väljendanud.⁸¹

Antud juhul: on läbi viidud küsitlus vaimulikele erinevatest konfessioonidest ja kogudustest, et koguda nende käest isiklikke meenutusi ning hinnanguid seoses 2008. aasta Eesti Evangeelse Alliansi poolt korraldatud palvenädalaga. Selle küsitluse käigus on püütud koguda hinnanguid ka EEA kohta ning oikumeenilise meelsuse kohta üldiselt. Vastajad ei varjanud oma isikut; siiski on vastuste analüüs anonüümne, kuna mitmed vaimulikud avaldasid selleks soovi.

Küsitlus algas 2008. aasta veebruaris. Väljastati 45. küsimustikku peamiselt pastoritele, kes on olnud seotud Eesti Evangeelse Alliansiga. Siiski oli küsitletavate hulgas ka EEAg otseselt mitteseotud vaimulikke alljärgnevalt: üks vaimulik Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust ja kaks vaimulikku Eesti Apostlikust Õigeusu Kirikust.

Pärast korduvaid meeldetuletusi, uusi kooskõlastusi ja palveid küsimustele vastata, laekusid vastused 2008. aasta aprilliks.

⁸¹ Laherand, M. 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.

Vastused laekus 22. vaimulikult järgmistest konfessioonidest ja kogudustest alljärgnevalt: Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust (EELK) – 3, Eesti Metodisti Kirikust (EMK) – 6, Eesti Kristlikust Nelipühi Kirikust (EKNK) – 1, Eesti Apostlikust Õigeusu Kirikust (EAÕK) – 1, Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust (EEKBL) – 5, Adventistide Koguduste Eesti Liidust (AKEL) – 1 ning Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liidust (EEVL) – 1. Vastuseid ei laekunud vaimulikelt Eesti Karismaatilisest Episkopaalkirikust, Rooma-Katoliku Kirikust Eestis ja MTÜ Päästearmeest.

Küsitlust ei viidud läbi Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu ja Armeenia Apostliku Kiriku Eesti Püha Gregoriuse koguduse vaimulike hulgas. Samuti ei saadetud küsitluse lehti üksikute iseseisvate koguduste vaimulikkudele. Nende kirikute ja koguduste vaimulike enamus ei ole teadaolevalt osalenud Eesti Evangeelse Alliansi tegemistes.

Vastanutest oli 20. meesvaimulikku ja 2. naisvaimulikku.

Võrdluseks: 2008. aasta palvenädala üritustel osalesid vaimulikud alljärgnevatest konfessioonidest ja üksikkogudustest (vt lisa 4).

Tallinn: Eesti Kristlikust Nelipühi Kirikust; Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust; Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liidust; Eesti Metodisti Kirikust; Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust.

Tartu: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust; Eesti Metodisti kirikust; Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust; Eesti Apostlikust Õigeusu Kirikust; Rooma-Katoliku Kirikust

Viljandi: Adventistide Koguduste Eesti Liidust; Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust; Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust; Viljandi Perekirikust; Viljandi Elu Sõna Kogudusest; Viljandi Perekogudusest.

Võru: MTÜ Päästearmeest; Eesti Metodisti Kirikust; Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust; Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja baptistide Koguduste Liidust; Eesti Kristlikust nelipühi Kirikust.

Hiiumaa: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust; Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust; Kärkla Kristliku Osaduse Kogudusest.

2.2. Kokkuvõte uurimistulemustest

Alljärgnev on kokkuvõte seitsmest püstitatud küsimusest. Küsimuste arv oli piiratud põhjusel, et a) mitte üle koormata vaimulikke küsimusterahega ja b) eeldades, et pastorid oma hea väljendusoskuse juures annavad põhjalikke vastuseid. Otstarbekas on teha kokkuvõtted vastustest küsimuste kaupa, tsiteerides iseloomulikke vastuseid. Esitatud küsimused olid järgmised.

2.2.1. Kuidas on EEA ühine palvenädal aidanud lähendada erinevaid kirikuid?

Saabunud vastused olid suures ülekaalus positiivseid – 17 vastust. Kaheksa vaimulikku rõhutasid muuhulgas ka seda, et palvenädalad on aidanud lähendada erinevate konfessioonide hingekarjaseid:

“Eeskätt on palvenädal aidanud lähendada erinevate kirikute vaimulikke” (AKEL).

“Väga on aidanud. Tartus on lisaks traditsioonilistele alliansskonfessioonidele viimastel aastatel hakanud palvenädalatel osalema ka teised kirikud, nagu RKK, EAÕK, AKEL” (EMK).

Oli ka neutraalseid vastuseid kolmelt vaimulikult:

“Midagi erilist ei ole märganud” (EELK).

“Kuna oleme suhelnud ka varem, siis pole suhtlemistes probleeme” (EEKBL).

Eitavad ehk siis kriitilised vastused:

“Palvenädalatel osaleb üsna väike hulk inimesi, võrreldes koguduste liikmeskonnaga, mistõttu ma ei julge öelda, et nende toimumine kogudustele tervikuna suurt mõju avaldaks” (EEKBL).

“Kahilemata on see hea algatus, mis töötas eriti esimesed 5-6 aastat. Nüüd on tunda „leigust”” (EKNK).

2.2.2. Kas võiks (peaks) muutma midagi EEA töös ja konkreetsemalt palvenädala ürituses?

Viisteist vaimulikku sooviksid muuta palvenädalate ülesehitust ja vormi. Kolm vaimulikku soovisid laiendada palvenädalaid ka teistesse Eestimaal paikadesse. Selline soov oli enamuses positiivselt vastanud hingekarjastel. Konkreetsed ettepanekud saavad analüüsitud peatükis 2.3.

“Oleks äärmiselt vajalik ja tervendav kaasata EEA töösse vene kogudusi, sest ka nemad on meie ühiskonna üks osa. Nad saaksid kindlasti Jumala Vaimu juhtimisel olla suureks õnnistuseks oma kogukonnale Eestimaal” (EMK).

“Jõulude ja aastavahetuse järel on koguduses, koguduse töötajatel ja laulukooridel teatud väsimus. Suursündmuseks on seda raske sellel ajal kujundada” (EELK).

“Võiks minna nn laiema oikumeenia juurde tagasi, nii nagu see Tartus väga hästi toimib. Ilmselt on küsimus ka selles, kelle käes on palvenädalate korraldamise juhtohjad” (EELK).

Seitse vaimulikku ei näinud palvenädala muutmises perspektiivi:

“Olen senise korraldusega rahul” (AKEL).

“Ei oska midagi öelda...” (EEKBKL).

“EEA töös ei ole midagi eriti muuta, selle organisatsiooni eesmärk on selge. Palvenädal on hea üritus ja täidab oma eesmärgi” (EAÕK).

2.2.3. Milline perspektiiv on oikumeenilisel koostööl kirikute juhtide (EKN) tasandil?

EKN perspektiivi ja olulisust toonitasid kaksikümmend vaimulikku. Kõik nad leidsid, et selline katusorganisatsioon oma ainulaadsusega on igati perspektiivikas ja vajalik Eesti usumaastikul:

“Helge, usun ma. See on vajalik ja me oleme juba niipalju saavutanud – seda ei tohiks kindlasti käest ära anda...” (EKNK).

“EKN on minu meelest end väga hästi õigustanud. Tundub, et Eesti kirikute juhid suhtlevad palju tihedamalt ja saavad omavahel märksa paremini läbi, kui koguduste reavaimulikud, lihtliikmetest rääkimata...” (EELK).

“Mina näen selles suurt ja kaunist tulevikku, teha midagi koos meie rahva päästmiseks...” (EEKBKL).

“Perspektiiv on ilmne. Osalemine katoliikliku (ühtse-üleüldise) kiriku taastamisel...” (AKEL).

Kaks vaimulikku ei märganud EKN tõhusat tegutsemist. Siiski väitsid ka nemad, et perspektiiv EKN töö on olemas:

“Tundub, et suhteliselt väike. Võiks olla suurem...” (EELK).

“Minu meelest peaks EKN tegema julgemaid avaldusi ühiskondlikel teemadel. Samas koostöö on ju täiesti olemas” (EEKBL).

2.2.4. Milline perspektiiv on oikumeenilisel koostööl rohujuure (EEA) tasandil?

EEA perspektiivi tunnetasid ja soovisid sellele tööle kaasa aidata neliteist vaimulikku. Enamus nendest tunnetas vajadust tihendada eri kirikute kontakte ka rohujuure ja kohalike koguduste tasandil:

“Kohapeal on ühistööl veel suurem sõnum maailmale, sest inimesed näevad selle läbi kristlaste ühist tööd ja nende vahel olevat armastust üksteise vastu...” (EEKBL).

“Oikumeeniline koostöö laseb erinevatest kogudustest pärit usklikel vähemalt teineteisega nägupidi tutvuda. See võimaldab edasist tutvumist ka lähemalt. Kui inimesed omavahel suhtlema hakkavad, siis ei saa ka liidrid seda kaua ignoreerida” (EEVL).

“EEA peaks jälgima, et ta ei muutuks „mini” Kirikute Nõukoguks, vaid perspektiiv peitub eelkõige ühisel evangeelse teoloogia mõistmisel ja selle rakendamisel evangelismi ja misjoni töös!” (EEVL).

Mitmed pastorid ei olnud kursis EEA põhikirjaga. Samuti suhtusid nad skeptiliselt EEA perspektiivi ühistööks rohujuure tasandil:

“Ma ei oskaks kinnitada, et EEA jõuab väga "rohujuure" tasandile. Ka EEA tegutseb rohkem juhtide tasandil, ehkki mõnede ettevõtmistega püütakse kaasata usklikke laiemalt” (EEKBL).

“Raske öelda. Ma ei saa päris hästi aru, mis mõttes esindab EEA rohujuure tasandit” (EELK).

“Mulle tundub, et sageli on rohujuure tasandil oikumeenia lämmatatud, kuna pastorid ei pea seda eriti OK” (EKNK).

“Eestlased ei ole eriti kollektiivse entusiasmi viljelejad. Seega perspektiiv on, aga mitte eriti lai” (EAÕK).

2.2.5. Milliseid teemasid ei tohiks puudutada oikumeenilistes kontaktides?

Üheksa hingekarjast väitsid oma vastustes, et tabuteemasid ja keelatud teemavaldkondi ei ole ja peaks puudutama oikumeenilistes kontaktides kõiki teemasid:

“Kõiki teemasid tuleb puudutada” (EMK).

“Ei usu, et on olemas mingi keelatud teemade nimistu” (EELK).

“Küsimus arusaamatu. Ma ei tea ühtegi teemat, mida ei tohi Jumala palge ees puutuda” (EEKBL).

Oli ka vaimulikke, kes vastasid küsimusele teatava reservatsiooniga:

“Puutuda võiks kõiki teemasid, iseasi on see, kas kõik saavad asjadest samamoodi aru ja kas lahendused on samad – seal on ka tundlikud piirkonnad” (EAÕK).

“Niikaua kui koostöö ja kontaktid mahuvad kristluse raamidesse ja säilib üksteisest lugupidamine ja kristlik vennaarmastus, siis ei oleks ju niiöelda "tabuteemasid" vajagi – me saame ju oma kristlikust usust kõnelda kõigiga” (EEKPKL).

Teatav osa vaimulikes piiritles ära teemaderingi, mida ei peaks puutuma oikumeenilistes kontaktides:

“Ilmselt neid teemasid, mis on ajalooliselt olnud konfliktide allikateks (ristimine, ajaloolised tülid á la "kes on süüdi....?" Kunagi võib-olla saab nendest samuti rääkida, aga sellise hapra koostöö tingimustes on see esialgu veel tulevikumuusika” (EEVL).

“Ei tohiks käsitleda neid teemasid, mida tõlgendame erinevalt, sest seda, mis meid ühendab on palju enam.” (EEKBL).

“Eks meil ole „valupunkte”. Paljude koguduste puhul ilmselt ristimise ja armulaua/-leivamurdmise küsimus” (EEKBL).

2.2.6. Mis on peamiseks raskuseks kirikute teineteisele lähenemisel?

Selle küsimuse vastuseid on võimatu üldistada, sest tagasisidena laekus suur hulk erinevaid vastuseid, mis tulevad käsitlemisele edasises analüüsis. Teistest enim toodi esile aga ühte raskust, milleks on eelarvamused teiste kirikute suhtes:

“Eks ikka ajalooline taust ja sellest tingitud eelarvamised. Iga kirik peaks ennast peeglist vaatama ja julgema tunnistada oma tehtud vigu. Mõneti on sellega ka tegeldud, kuid arenguruumi on siin ilmselt veel küllaga” (EELK).

“Eelarvamused ja aastate jooksul kuhjunud inimeste haigetsaamised...” (EMK).

“Oikumeenia on vajalik eelarvamuste mahavõtmiseks – selleks on see vajalik. Aga teiselt poolt: mida laiem on oikumeenia, seda hambutum ta kipub olema...” (EEKBL).

Huvitav ja mõtlemapanev vastus sellele küsimusele saabus ühelt EAÕK preestrilt:

“Meie usu aluste, ajaloo ja teoloogia allikate mitte tundmine. Asjaarmastajalikkus (diletantsus).”

2.2.7. Milliseid muid oikumeenilisi kontakte on teie koguduses lisaks palve-nädalale?

Kuus vaimulikku märkis ära pastorite ühiseid kokkusaamisi ühise palvetamise eesmärgil. Samuti tõsteti esile Pereraadio oikumeenilist tööd. Ka ühist muusikatööd. Mitmed pastorid on olnud ka külalisjutlustajateks naaberkirikutes. Samuti on oikumeenilisi

kontakte Alfa kursuste raames. Rohkem kui üks vaimulik mainis ka oikumeenilisi palvushommikusööke.

“On regulaarsed pastorite kohtumised ja osavõtt ka teiste koguduste tähtpäevadest...” (EEKBL).

“Praktiliselt ühiseks muusikakollektiiviks on muutunud Tallinna koguduste kammerkoor „Credo“ ja „Allika“ baptistikoguduse kammerkoor: ühised harjutused, esinemised erinevate koguduste jumalateenistustel, kontsertidel; ühised kontsertreisid kodumaal ja välismaal (sellel suvel Soome)” (EMK).

Abielupaaridele (luterist, baptistist, nelipühist) I advendi tantsuõhtu. Etendus „Taeva väravad, põrgu leegid”. Aastapäevadel vastastikku teenistustele kutsumine (EKNK).

2.3. Uurimistulemuste analüüs

2.3.1. Oikumeeniline koostöö kohalikul tasandil konfessioonide vahel ja evangeliisatsioonis

Järgnev analüüs uurib, milliseid järeldusi on võimalik teha esitatud vastuste põhjal Eesti konfessioonide oikumeeniliste hoiakute ja oikumeenilise koostöövõime kohta üldiselt. Iseenesest mõistetavalt ei ole mõne vaimuliku arvamus siduv ega ametlik ega luba teha suuri üldistusi või lõplikke järeldusi. Sellegipoolest võib eeldada, et vaimulikud on olnud oma vastustes ausad, transparentsed ning vastutustundlikud. Vastused on grupeeritud, et paremini kirjeldada oikumeenilist hoiakut vastavalt konfessioonidele.

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit:

Kohalikul tasandil toimuvad regulaarsed erinevate konfessioonide pastorite kokkusaamised. Külastatakse naaberkirikuid ja palvelaid koguduste ja hoonete aastapäevadel. Peetakse ühiseid piiblitunde.

“On peetud ühiseid piiblitunde. Teeme koostööd läbi aasta, eriti kirikupühade või ühiskondlike sündmuste raames, aga ka konkreetseid (näiteks evangeelseid) eesmärke või plaane seades.”

“Aga ka muidu püüame arvestada näiteks pühadeaegsetel teenistustel naaberkirikute töökavaga... On inimesi, kes soovivad pühade ajal olla mitmel pool jumalateenistusel – ja teenistuste kellaaegade juures koguduste juhid arvestavad sellega. Loomulikult tuleb siis naaberkoguduste juhtidega suhelda, et kellaajad ei kattuks.”

“Koguduseliikmete isiklik läbikäimine eri kogudustega.”

Toimuvad konfessioonidevahelised avalikud üritused:

“Teeme koostööd läbi aasta, eriti kirikupühade või ühiskondlike sündmuste raames, (nt. advendiküünla süütamine jms). Aga ka konkreetseid (näiteks evangeelseid) eesmärke või plaane seades.”

Omaette oikumeenilise tööloigu moodustab töö noortega:

“Noortetöös on koostööd olnud lisaks EKB kogudustele ka nelipühi, luteri, elusõna kogudustega.”

Arvestatava oikumeenilise tähtsusega on muusikatöö:

“Projekti korras kooride ühised ettevõtmised.”

Avalike ürituste raames on traditsiooniks saanud ka palvushommikusöögid nii riiklikul kui omavalitsuste tasandil maakondades ja linnades. Seda üritust võib nimetada ka evangelisatsioonitööks.

“Vajalikud on oikumeenilised palvushommikusöögid...”

Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liit:

Siin rõhutasid vastanud alljärgnevaid oikumeenilise koostöö alasid nagu Alfa kursused, erinevate konfessioonide lektorite loengud, raadiotöö, ühised pastorite kokkusaamised:

“Alfa-töö, mis liidab väga erinevaid kogudusi ja isiklikud kontaktid teiste kirikute vaimulike ning liikmetega.”

“Piiblikooli lektoreid kutsume pea kõikidest konfessioonidest, raadiotöös teeme koostööd paljudega, Alfa kursus on oikumeeniline projekt, osaleme pastorite palves ja osaduses, võtame osa erinevatest koolitustest ja projektidest, mida korraldavad erinevad kirikud koos jne.”

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik:

Vastanud vaimulikud luteri kiriku teevad oikumeenilist koostööd alljärgnevalt:

Mitmed vaimulikud rõhutasid kohalikul tasandil koguduste liikmete vastastikuseid jumalateenistuste külastusi. Samuti peeti heaks pretsedendiks külalispastorite kutsumist jutlustama oma kiriku jumalateenistustele ja ka vastupidi. Minnakse ka ise teiste konfessioonide jumalateenistustele jutlustama.

“Suurem koostöö vaimulike vahel, koguduseliikmetel võimalus osaleda erinevate kirikute jumalateenistustel.”

“Jutlustasin just täna Tallinna Metodisti kirikus. Olin kutsutud koos EELK Tallinna Jaani koguduse lastekooriga. Kutse oli ilus ja vastuvõtt väga soe. Meie koguduse lastekoori juht käib mängimas orelit Oleviste kiriku jumalateenistustel. Meie kirikus käib piiblitundides väga mitmete erinevate koguduste liikmeid. Ise osalen Tallinna erinevate koguduste igakuistel hommikupalvustel.”

“Olen Raplas korraldanud I advendil oikumeenilisi jumalateenistusi, kus külas on olnud mõne Eestis tegutseva konfessiooni vaimulik. Koguduse pidupäevadele on reeglina ka kohalike koguduste esindajaid kutsutud.”

Konfessioonide vahel rõhutatakse palvenädala positiivset algatust, kus oma koguduse liikmed ja vaimulikud külastavad teiste konfessioonide jumalateenistusi, mis aitab tunnetada ja mõista erinevaid lähenemisviise.

“Kuna EEA on head koostööd teinud ka katoliiklaste ja õigeusulistega, siis on see oikumeeniliseski plaanis väga oluline saavutus. Kui koguduste lihtliikmed satuvad tänu palvenädalale seni talle võõra ja tundmatu konfessiooni kirikusse, on üksteise parema mõistmise osas väga olulise tähtsusega.”

On näha, et EEA palvushommikusöökide korraldamine on leidnud positiivset teadvustumist ka luterlaste juures:

“Oikumeenilised palvushommikusöögid, erinevate koguduste vaimulike kokkusaamised 4-5 korda aastas.”

Eesti Metodisti Kirik:

Kohalikul tasandil korraldatakse ühiseid misjonipäevi. Toimuvad erinevate kirikute vaimulike regulaarsed piirkondlikud kokkusaamised. Samuti üksteise külastamine koguduseliikmete tasandil. Küllaltki suurt tähtsust kohalikul tasandil mängib ka muusikateöö. Omaette oikumeenilise tööloigu moodustab ühine noortetegevus oma erinevate üritustega, millest Tallinnas paistab silma igakuine noorteõhtu “Enodo”.

“Üle paari kuu palvetame ja arutame plaane koos kõigi Võru vaimulikega.”

“Erinevate koguduste muusikakollektiivide või solistide kasutamine meie koguduse jumalateenistustel ja kontsertidel.”

“Erinevate koguduste noorte hulgas head populaarsust võitnud noorte osadusõhtu „Enodo“, mis toimub iga kuu teise pühapäeva õhtul Tallinna koguduse kiriku kohvikus. Pereseminaride ja laagrite korraldamine Tallinna koguduste liikmete Velli ja Matti Hollmani poolt.”

Konfessioonidevaheline oikumeeniline koostöö küljelt vaadatuna rõhutatakse just erinevate kirikute vaimulike ühiseid palveosadusi, mis aitavad eemaldada eelarvamusi erinevate uskkondade vahel.

“Igal kolmapäeval koguneb grupp erinevate koguduste pastoreid Tallinna koguduse palvekabelisse ühiseks osaduseks ja palveks.”

“Meil Tartus on praktiliselt kõik Kirikute Nõukogusse kuuluvad kirikud olnud kaasatud (v. a adventistid). Kui kunagi oli eelarvamusi spektri erinevates otstes asuvate koguduste (nt katoliiklased – nelipühilased/baptistid) osas, siis need palvused on aidanud üksteist lähendada. N.ö ametlik teise koguduse külastamine on andnud paljudele julgust minna ja vaadata, mis seal siis tegelikult toimub. Ja kogetu on olnud ühest küljest nii „valgustuslik-hariv“, kui ka julgustav ja osadust ehitav.”

On rõhutatud ka EKN oikumeeniliste jumalateenistuste ühendavat rolli.

“Oikumeenilised jumalateenistused EKNi raames.”

Eesti Kristlik Nelipühi Kirik:

Oikumeenilise koostöö suhtes rõhutatakse erinevate vaimulike konverentside korraldamist ja ühiseid jumalateenistusi.

“Ühiseid teenistusi on läbi viidud, üle-Eestiline Alfa päev, Tallinna Gospelkooi kontserdid, vaimulikud konverentsid...”

Üheks eriliseks vormiks on EKNKs ka ühiste laagrite korraldamine. Ja ühised misjoni-reisid raja taha. Viimast võiks pidada ka evangelisatsiooniks laiemas mõttes.

“Lastelaagreid koos korraldatud. Naisteteenistused, naistelaagrid. Misjonireis Ukrainasse Kertši oli oikumeenilise meeskonnaga ja aitasime metodisti kogudust, kes omakorda korraldasid esimese naistekonverentsi ja see üritus oli hea põhjus ühendamaks linnas erinevate konfessioonide kogudused.”

Eesti Apostlik Õigeusu Kirik:

Vahest kõige tagasihoidlikumad oikumeenilise suhtlemise kogemused on õigeusklikel. Suhtlus toimub ühistel palverännakutel, erinevates laagrites. Suhtlemine toimub ka vaimulike vahel, aga mõnevõrra ka koguduseliikmed suhtlevad eri kirikute liikmetega.

“Oikumeenilisi kontakte on meil seoses mõnede üritustega nagu palverännakud, laagrid...”

“Suhtlen üsna aktiivselt luterlike pastoritega, ka mu koguduse liikmed suhtlevad luterlastega, aga oikumeenilisi üritusi ürituste enda pärast ma ei ole korraldanud.”

Oikumeeniat tehakse erinevate kirikute juhtide tasandil ja osaluses mitmesugustes töögruppides *“rahvusvahelisel tasemel teiste kirikutega...”*.

Adventistide Koguduste Eesti Liit:

Rõhutatakse erinevate konfessioonide vaimulike vahelist lähenemist. Samuti head palvenädala organisatoorset korraldust. Siiski on näha, et see protestantlik konfessioon on teatud distantseerunud olukorras ja alles avastab EEA oikumeenilisi võimalusi.

“Eeskätt on palvenädal aidanud lähendada erinevate kirikute vaimulikke.”

2.3.2. Arusaamised ühispalve tähtsusest

Palve on kristliku usu üks alustugedest. Ühise palve tähtsust on mõistnud enamus konfessioonide vaimulikke, mis selgub ka näidetest:

“Palves jagatakse nii muresid kui rõõme, mis liidab kokku... See on üks koostöö põhilisi väljendusi. Me palvetame koos ühe Jumala poole” (EMK).

“Ju ta (ühispalve) on mingil määral aidanud hoida koguduste palvemeelt” (EAÕK).

“Osaleme pastorite palves ja osaduses” (EEVL).

“...osalen Tallinna erinevate koguduste igakuistel hommikupalvustel” (EELK).

“Üle paari kuu palvetame ja arutame plaane koos kõigi Võru vaimulikega...” (EMK).

“Kohalikus plaanis on olnud ühispalveid...” (EKNK).

Erinevad palvetamise traditsioonid võivad muutuda teatavatel puhkudel ühispalvetamisel takistavaks teguriks.

“...iga vaimulaad on harjunud palvetama teatud viisil – neid kõiki kokku pannes ei pruugi keegi ennast vabalt / koduselt tunda” (EEKBL).

Esitati aga ka vastupidine seisukoht, et just erinevate palvevormide kasutamine muudab ühise palvetamise tõhusamaks.

“Palvejuhisest võiks olla ka ettepanekuid erinevate palvevormide, palvekontsertide jmt kohta, mida võiks neil palvustel korraldada” (EMK).

2.4.3. Ettekujutused palvenädala paremaks organiseerimiseks

Eesti Evangeelsete Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit:

Ühe vaimuliku arvamuse kohaselt on nime ja ürituse sisu vahel vastuolu. Nimelt palvenädalal jääb kesiseks tavaosavõtjate võimalus palves osalemiseks. Sooviti muuta palvenädala sisu suunitlust oikumeenilise jumalateenistuse raamistikust tegelikule nimele vastavaks.

“"Tavaliste" osalejate palvetamisvõimalused võiksid olla suuremad palve eri vormide näol (vaba palve, vaikne palve, ülistus, rühmapalve, eestpalve, ...)”

“Minu hinnangul on palvenädala puhul tegemist pigem oikumeeniliste jumalateenistuste nädalaga, mitte niivõrd palvenädalaga (räägin Tartu kontekstis).”

Kuid baptistidel väljendub ka teatav nostalgia nendest aegadest, kui aasta alguse palvenädal oli vaid nende üritus või mõnel juhul koos metodistidega. EEAd tajutakse kui sisetungijat nende elurütmi:

“...need nädalad toimusid baptisti- ja metodistikoguduste ühisnädalatena ka suurma osa nõukogude ajast – ilma kõrgemalt tuleva autorisatsioonita. Tõsi, enne Teist maailmasõda peeti selliseid palvenädalaid minu andmetel just allianssliikumise eestvõtmisel – seega asja juured on allianssliikumises. Minu jaoks on aga tegemist kogu aeg olemas olnud traditsiooniga, millele EEA on nüüd hiljem juurde tulnud (natuke tundub mulle, et nangunii toiminud ja toimiv asi on ühtäkki EEA ürituseks kuulutatud).”

Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liit:

Soovitakse jätta ära kaugemalt (tõenäoliselt väljastpoolt Eestit) tulevad soovituslikud direktiivid ja palveteemad, ning keskenduda rohkem kohalikele valupunktidele. Rõhutatakse ka seda, et palvenädala jooksul võiks hoiduda alternatiivsete samalaadiliste ürituste korraldamisest, mis 2008. aasta palvenädalal teoks sai.

“Mina jätaks ära need kõrgemalt ja kaugemalt ette kirjutatud teemad ja eeskirjad ning juhinduks eelkõige kohalikest vajadustest. Samuti püüaks vältida alternatiivsete ürituste korraldamist, mida näiteks Oleviste kogudus on kahjuks viimasel ajal praktiseerinud.”

EEA palvenädalat võiks muuta rohkem isiklike usalduslike suhete baasil toimivaks ürituseks, mis oleks siis tõeliselt oikumeeniline üritus.

“EEA-s tuleks täpsustada visioon ja eesmärgid, mis lähtuksid ka reaalsest võimalusest. Arvan, et EEA peaks tuginema eelkõige isiklikel usalduslikel suhetel, mis loob aluse tõeliseks oikumeeniaks ja koostööks.”

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik:

Soovitatakse muuta palvenädala toimumise aega. Kuna kohe peale jõule ja uut aastat on nii vaimulikud kui muusikakollektiivid pingsast perioodist väsinud ja tahavad väheke ka hinge tõmmata.

“Tean selleks liiga vähe, et teha mingeid muudatusettepanekuid. Jõulude ja aastavahetuse järel on koguduses, koguduse töötajatel ja laulukooridel teatud väsimus. Suursündmuseks on seda raske sellel ajal kujundada.”

Rõhutatakse ka nn laiema oikumeenia vajadust, et palvenädalale oleks kaasa haaratud ka rohkem ajaloolisi, vanu konfessioone.

“Vastasin..., et võiks minna nn laiema oikumeenia juurde tagasi, nii nagu see Tartus väga hästi toimib. Ilmselt on küsimus ka selles, kelle käes on palvenädalate korraldamise juhtohjad. Loomulikult sõltub kõik ka senisest koguduste koostöö praktikast ja soovist ühiselt midagi ära teha.”

Eesti Metodisti Kirik:

Selle kiriku vaimulikult tuli ettepanek muuta palvenädal päris aasta algusesse, et alata aastat oikumeenilise ühispalvega.

“Meile on tundunud võõras see, et ametlikult on olnud see aasta teine nädal, mille me ise ära muutsime. Kuid näeme olulisena just kohe pihta hakata palvega.”

Soovitakse lähtuda palveteemade koostamisel kohalikust Eesti kontekstist:

“Info peaks konkreetsetl lähtuma Eesti olukorrast ja olema fokuseeritum.”

Soovitatakse kasutada ka erinevaid palvetamise vorme:

“Palvejuhises võiks olla ka ettepanekuid erinevate palvevormide, palvekontsertide jmt kohta, mida võiks neil palvustel korraldada.”

Soovitatakse võtta kasutusele Tartus toimuva palvenädala ülesehitus, kus iga osavõttev kirik korraldab palve jumalateenistuse oma traditsiooni kohaselt.

“Tartus on olnud süsteem, et vaimulikud jutlustavad mitte oma, vaid külalisena mingis teises koguduses. Teenistuse korraldab ja seda juhatab kohalik kogudus ja selle vaimulik. Soositakse mitte uniformsust, vaid just seda, et igaiüks teeb nii, nagu on nende traditsioon. Nõnda õpime üksteist tundma sellistena, nagu me oma „kodus“ oleme.”

Nagu juba eelpool olevast materjalist kuulda, soovitakse palvenädalat laiendada ka eri rahvusest koguduste ühiseks ürituseks. Oleks vaja pöörata suuremat rõhku integratsioonile.

“Oleks äärmiselt vajalik ja tervendav kaasata EEA töösse vene kogudusi, sest ka nemad on meie ühiskonna üks osa. Nad saaksid kindlasti Jumala Vaimu juhtimisel olla suureks õnnistuseks oma kogukonnale Eestimaal.”

Sellega piirdubki ülaltoodud konfessioonide analüüs, põhjusel et Adventistide Koguduste Eesti Liidu, Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku ja Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku vaimulikelt ei laekunud palvenädala muutmise vajadust puudutavaid vastuseid.

2.4.4. Allianssmeelsus konfessioonides

Üldine allianssmeelsus konfessiooniti on oma positiivsuses erisuunaline. Siiski on küsimustele vastanud erinevate kirikute vaimulikkudest ülekaalukas enamus, kes pooldavad allianssliikumist.

Palvenädala üritus on süvendanud erinevate koguduste allianssmeelsust:

“Sel nädalal sageneb kirikuliste liikuvus teistesse kirikutesse, mitmed on öelnud, et pole kunagi varem mõnedes kirikutes käinud – see toob kirikud üksteisele lähemale” (EEVL).

“Koos asju korraldades muutuvad vennad ja õed lähedasemaks, eriti siis, kui nad oma ülesanded hästi täidavad” (EELK).

“Lisaks traditsioonilistele alliansskonfessioonidele on viimastel aastatel hakanud palvenädalatel osalema ka teised kirikud, nagu RKK, EAÕK, AKEL” (EEKBL).

Väga kaunilt on väljendanud allianssmeelsust Eesti Metodisti kiriku vaimulik. Küsitlusest on jäänud mulje, et kõige allianssmeelsem konfessioon Eestis ongi just see kirik.

“See on üks koostöö põhilisi väljendusi. Me palvetame koos ühe Jumala poole. Veendusin taas kord, kui tähtis on sihiteadlik püüe kristliku ühtsuse poole mitte ainult sõnades, vaid ka päris praktilisel viisil, s.t. kohtuda palgest-palgesse oma vendade-õdedega Kristuses. Julgeda astuda üle naabrite läve, olla nendega Sõna- ja palveosaduses ning koos panna kokku ohver evangeeliumi leviku heaks. Olen veendunud, et see on loomulik ja endastmõistetav osa kristlikust elust ja tööst. See on Issanda tahtega kooskõlas. Keegi on öelnud, et patt on mitte töötada kristliku ühtsuse heaks” (EMK).

“Perspektiiv on ilmne. Osalemine katoliikliku (ühtse-üleüldise) kiriku taastamisel” (AKEL).

“Meie koguduse 10. sünnipäeval ütles väga tabavalt üks pastor oma kõnes, et kas pole see mitte tõeline oikumeenia, kui baptisti pastor ja nelipühi pastor sõidavad hommikul koos metodisti seminari” (EKNK).

2.4.5. Probleemid, takistused või skeptilisus EEA ja ühistegevuse suhtes

Selles osas leidis vaimulikke, kes tõstsid esile eestimaalaste kinnisust:

“Eestlased ei ole eriti kollektiivse entusiasmi viljelejad...” (EAÕK).

Rõhutati ka protestantliku mõttelaadi eeliseid võrreldes vanade ajalooliste kirikute mõtte- laadiga. Siiski skeptilisus vastustes ei domineeri.

“Juhul, kui kirikute teineteisele lähenemine baseerub protestantlikest põhimõtetest taga- nemisel, siis on peamiseks raskuseks kirikute üksteisele lähenemisel protestantlike põhi- mõtete säilitamine. See põhimõtteline küsimus ei tohiks aga varjutada inimeste oma- vahelist lähenemist. Viimast takistab sageli kristlastes kristlike isikuomaduste puudu- mine” (AKEL).

“Lõpuks on selleks ju ikkagi Pühakirja erinevad arusaamad. Kui ühtesid ja samu Pühakirja tekste tõlgendatakse ikka erinevalt, siis ei saa toimuda päris ühtesulamist. Pühakirja tõlgendamises olevad erinevused seavad piiri ka sellele, kui palju saab üks konfessioon läheneda teisele” (EEKBL).

“Suurtes kirikutes nende suurkiriklik ülbus, mis toitub suurest liikmeskonnast, aulisest ja pikast ajaloost, suurtest kirikuhoonetest jne. Uutes ja väiksemates kogudustes sektantlik vastandumine kõigile teistsugustele” (EEVL).

Ühistöö raskendavaks asjaoluks peetakse ka erinevat kiriklikku mõtte- ja vagaduslaadi.

“Erinevad arusaamad kristlusest, kirikust ja muudest kristlikest terminitest ning erinev vagaduslaad” (EAÕK).

Kurvaks näiteks on mõne suure ja elujõulise protestantliku koguduse eemalejäämine EEA palvenädala ürituselt.

“Oleviste on mulle teadaolevalt EEA palvenädalast üldse eemaldunud. Nii et on näha ka teistpidist tendentsi” (EELK).

2.4.6. Eesti Evangeelse Alliansi roll kokkuvõtlikult Eesti usumaastikul

Suur enamus vastanutest rõhutas Eesti Evangeelse Alliansi igati vajalikku tegutsemist kristliku teineteisele lähenemise osas. Peamiseks lähendavaks sündmuseks peeti just palvenädala üritust. EEA tegevuspõld on muidugi laiem ja arenguruumi on küllaga.

“Kuna EEA on head koostööd teinud ka katoliiklaste ja õigeusulistega, siis on see oikumeeniliseski plaanis väga oluline saavutus” (EELK).

“On päris selge ja tajutav, et EEA pikaajaline tegevus Eestis on aidanud lähendada erinevaid kirikuid. Meid ühendavad kõiki samad mured oma rahva saatuse ja hea käekäigu pärast. Me vajame tõelist vaimulikku ärkamist ja seda tunnetavad kõigi kirikute ja koguduste juhid” (EMK).

“Kahtlemata on see hea algatus...” (EKNK).

“...kindlasti, ühine katus EEA näol annab ehk nii mõnelegi juurde julgust ühistööd teha” (EEKBL).

EEA rolli suurenemisest annab tunnistust ka EKN positiivne suhtumine ja abi alliansi tegevusse.

“EKN on toetanud regulaarselt mitmesuguseid EEA üritusi, s.h presidendi palvus-hommikute korraldamist” (EELK).

Paraku EEA on suures osas protestantlikke kirikuid ühendav oikumeeniline organisatsioon, mis alles viimastel aastatel on haaranud koostööle ka usklike ja töötajaid vanadest ajaloolistest kirikutest.

“EEA on aga peamiselt vabakirikuid ja luterliku kiriku pietistlikku suunda esindav organisatsioon ning seetõttu puudutab õigeuskiriku vagaduslaadi väga vähe” (EAÕK).

Viimaks veel üks mõte vastajalt: *“Kui mõelda EEA tööle üldiselt, siis on EEA'st liiga vähe kuulda...” (EEKBL).*

2.4. Järeldused

2.4.1. Alliansskontaktide vajalikkus

Küsimuste analüüsist selgus tõdemus, et alliansskontaktid on erinevate kirikute lähene-
miseks põhjendatud ning hädavajalikud. Juba pikemat aega aitavad EEA mitmesugused
ettevõtmised, esmajärjekorras ühised palvenädalad, avastada erinevate konfessioonide
teineteise leidmist.

Samuti aitavad need sidemed avardada nii vaimulike kui koguduste liikmete arusaamu
erinevate kirikute vaimulaadidest ja eripäradest, mis ei pruugi sugugi sarnaneda nende
kodukoguduste vaimulaadide ja arusaamadega.

Eeskätt on selline positiivne lähenemine toimunud protestantlike konfessioonide vaimu-
like ja liikmete hulgas.

Kindlasti on rõõmustavaks tõdemuseks asjaolu, et alliansstööga on liitunud ka nn aja-
looliste kirikute liikmeid ja ka mitmed vaimulikud.

Lisaks ühistele palvenädalatele märgiti ära ja tunnustati veel muid ühiseid tegemisi:
mitmesugused konverentsid, muusikatöö, erinevad suvelaagrid peredele, lastele, jne.,
Alfa-kursused, kristlik meediatöö, erinevate kirikute vaimulikkude ühised regulaarsed
kokkusaamised ja konsultatsioonid jpm.

Suurt kasu nähti ka oikumeeniliste palvushommikusöökide korraldamisel nii valitsuse ja parlamendi kui omavalitsuste, st maakondade ja linnade tasandil. Sellel on selgelt evangeliseeriv iseloom

2.4.2. Ühispalve vajalikkus

Teadmist palvetamise olulisusest jagavad kõik kristlikud konfessioonid Eestis. Küsitlusele vastanud vaimulikud rõhutasid erinevates kontekstides just ühise palve vajalikkust. Ja seda rõhutasid nii protestantlikest kui ka ajaloolistest kirikutest vaimulikud.

Ühispalve puhul tekitas mõningaid arvamuste lahknemisi ühispalve vorm. Oli neid, kes soovisid kasutada võimalikult erinevaid palvetamise mooduseid ühe allianssteenistuse raames, nagu näiteks: vaikne palvetamine, vaba palvetamine, häälega palvetamine, ülistus, rühmapalve, eestpalve, oli ka termin “palvekontsert”, kus kokkutulnud palvetavad häälega igaüks oma isikliku vajaduse pärast üheaegselt.

Samas oli ka arvamisi, et ühistel palveteenistustel erinevates kirikutes peaks iga kirik jääma oma väljakujunenud palvetavade juurde.

Mitmed vastanud vaimulikud rõhutasid ühiste kokkusaamiste tähtsust omavahelise ühise palvetamise eesmärgil.

Suur enamus vastanutest aktsepteerib põhjendatult fokuseeritust just palvele. Nimetus EEA ühine palvenädal eeldabki ju ühiseks palveks kokkutulekut.

2.4.3. EEA palvenädala reorganiseerimise vajalikkus

Vastuste analüüsist selgus, et Eesti Evangeelse Alliansi palvenädal on arenev nähtus. Mitmed vastanud vaimulikest – neid oli enamus – rõhutasid palvenädala reorganiseerimise vajalikkust.

Kokkuvõtlikult saab märkida alljärgnevad rõhuasetused:

1. Avardada tavaosavõtjate võimalusi palves osalemiseks.

2. Teha soovituslikku selgitustööd, muutmaks ära palvenädalaga samaaegselt toimuvate alternatiivsete oikumeeniliste ürituste toimumisajad.
3. Palvenädalal tuleks keskenduda rohkem kohalikele kodumaistele valupunktidele.
4. Nihutada palvenädala toimumise aega.
5. Asetada palvenädalate rõhuasetus nn laiemale oikumeeniale, et haarata veel aktiivsemalt kaasa ajalooliseid kirikuid.
6. Rõhutada erinevate kirikute palvejumalateenistuse läbiviimisel just kohaliku kiriku traditsioonilist kirikukorda.
7. Laiendada palvenädalat eri rahvusest koguduste ühiseks ürituseks (integratsioon).
8. Kaasata palvenädala üritusse uusi Eestimaa linnu ja maakondi.

Diplomitöö kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli anda ülevaade allianssliikumisest ja evangeelsetest allianss-palvenädalatest Eestis. Mis siis tööst välja koorus? Põhiliste punktidenä võib välja tuua järgmist.

1. Ajalooline uurimus, mis puudutas oikumeenilise mõtlemise arengut Euroopas pärast reformatsiooni, tõdeb et kirikutes ikka ja jälle toimunud lõhenemised põhjustavad ka jälle uusi ühtsuspüüdeid. Sellest annavad tunnistust näiteks Augsburgi Usutunnistus, pietistlikud liikumised, anglo-ameerika ärkamisliikumised. 1817. aastal said Saksamaal alguse protestantlike kirikute unioonid.
2. Konkreetsemate oikumeeniliste saavutusteni jõuti siiski alles XIX sajandil, kus hakkas vilja kandma ärkamisliikumistes saadud ühistöö kogemus. Tekkisid esimesed uskkondade piire ületavad ühendused nagu Evangeelne Allianss (1846), Noorte Meeste Kristlik Ühing (1855) jne. Pisut varem olid hakanud kujunemad ka konfessionaalsed maailmaliidud, mis soodustasid ühtset tegutsemist ühe konfessiooni piires, ning milles on anglikaani kirikul eriline roll koguprotestantlikul lähenemisel.
3. Oikumeenilise mõtte ja allianssliikumise tulekul Eestisse peab au andma kohalikele sakslastele, eriti aga Eesti aadelkonnale, nagu parunid Nikolai von Glehn, Manfred von Glehn, Woldemar von Üxküll jt. Tänu baltisakslastest parunitele ja osaliselt rootsi misjonäridele, nagu T. E. Thoren ja L. J. Österblom, levisid allianssideed ka eestlaskonna hulka.
4. Allianssideede elluvijjatest Eestimaal peab kokkuvõttes nimetama järgmisi ärksamaid eestlastest usutegelasi: evangeeliumikristlane Karl Leopold Marley, baptistid Karl Kaups ja Johannes Lipstok, luterlased Peeter Sink, Harri Haamer ja Eduard Tannebaum, metodist Martin Prikask, baptist Ferdinand Mathiesen, luterlane Johannes Mädasson, metodist J. Karlson, Johan Klaanman vennastekogudusest ja paljud teised.
5. Kindlasti kandis laiemä üldsuse ette oikumeenilise mõtlemise- ja allianssideid, tollane eestikeelne ajakirjandus – vaatamata Vene tsaaririigi tsensuurile – ja eriti vabakirikute väljaanded, aidates sellega kaasa allianssliikumise levikule.

6. Allianssliikumise taassünni juures peab ära märkima kuupäeva 18.–19. oktoober 1991. aastal, mil üle 200 delegaadi otsustasid taasluua Eesti Evangeelse Alliansi (tollase nimega: Eesti Evangelisatsiooniliikumise Allianss) Kohtla-Nõmmel.
7. Allianssliikumise hoogne areng on olnud Eestis küllaltki pretsedenditu nähtus, sest sellega on ühinenud kõik Eesti arvestatavamate kristlike konfessioonide kristlased, kaasa arvatud mitmete kirikute juhid. Ja seda kõike just evangeelsete palvenädalate korraldamise töösse haakudes.
8. Evangeelsed palvenädalad said üheks peamiseks mootoriks Eesti kristlaskonna ühtsuse teel. Kristlased erinevatest konfessioonidest ja kogudustest on läbi alliansspalvenädalate hakanud aduma, et rohkem on meis siduvat kui lõhestavat. Paljud Eesti kristlased on hakanud ennast tunnetama ühe osana üleilmsest kristlikust kirikust. Kindlasti peab samas aga märkima, et selline mõtteviis ei hõlma kaugeltki veel kõiki kristlasi. Siiski evangeelsete palvenädalate “hea lõhn” levib üha kogetavamalt Eestimaaal.
9. Kahtlemata on andnud EEA ühtsuspüüetele hoogu juurde tõhusalt tegutsev Eesti Kirikute Nõukogu oma kümne liikmeskirikuga, samuti mitmed teised oikumeenilised misjoniorganisatsioonid.

Teatavasti on Eesti üks sekulaarsemaid riike Euroopa Liidus. Kristlike kirikute liikmed moodustavad Eesti kodanikkonna hulgas vaid väikese vähemuse. Seega tervet Eesti kristlaskonda võiks tinglikult nimetada vähemusosaduskonnaks. Selline vähemusosaduskond toodab aga endas ka midagi positiivset: nimelt kokkukuulumistunde intensiivse arengu. Võib-olla selles tõdemuses peitub lisaks evangeelsete palvenädalate tõhusale korraldamisele, edukale allianssliikumisele ja oikumeenilisele suhtlemisele üks lisa tahkudest tänapäeva Eesti Vabariigis ning õnnistus Eestimaa kogu elanikkonna jaoks.

Summary

The title of the diploma paper of Andres Kapp, the student of the Theological Seminary of the Estonian Methodist Church, is „Alliance Movement and the Alliance Prayer Weeks in Estonia”.

The objective of this paper is to analyse the history of the Alliance Movement in Estonia and the activities of the Estonian Evangelical Alliance through Alliance Prayer Weeks.

Diploma paper is divided into historical and empirical part. The historical part deals with the historical development of the ideas of the Alliance Movement in Europe and in Estonia after reformation. Church has often faced divisions, which have followed by the quest for unity. The actual positive results were achieved in 19th century with the Alliance Movement, which created common ground for Christians in Europe.

In 1817 and some years later the German protestant unions and first interdenominational organizations emerged.

Ecumenical thinking and Alliance Movement were introduced in Estonia by the Baltic German noblemen, like Baron Nikolai von Glehn, Baron Manfred von Glehn, Baron Woldemar von Üxküll and others.

Thanks to them and the efforts of the Swedish Johannelund Mission Institute's workers, e.g. Thure Emanuel Thoren and Lars Johan Österblom, the Alliance thinking started to spread among Estonians. These ideas were accepted by some active clergymen from different denominations: Karl Leopold Marley (Evangelical Christians), Karl Kaups, Johannes Lipstok and Ferdinand Mathiesen (Baptist Church), Peeter Sink, Eduard Tannebaum and Johannes Mädasson (Lutheran Church), Martin Prikask and J. Karlson (Methodist Church), Johan Klaanman (Moravian Church) and by many others.

The ideas of ecumenism and Alliance Movement were covered by the Estonian press, especially by the publications of the free churches thus helping to promote the Alliance Movement.

The rebirth of the Alliance Movement in the newly independent Estonia is dated 18.–19. October 1991, when 200 delegates gathered in Kohtla-Nõmme in order to re-establish the

Estonian Evangelical Alliance (first known as the Estonian Evangelical Movement Alliance).

The empirical part of the paper is based on the qualitative research and the results of the survey sent out to the Estonian clergy. The survey concerning the work of the Estonian Evangelical Alliance and the Alliance Prayer Week in 2008 was sent to 45 persons, who represent all the denominations involved in the Movement. 22 clergymen responded.

The aim of the survey was to map the attitude towards EEA and particularly to the Alliance Prayer Weeks. The most important results are following:

The fast development of the Alliance Movement in Estonia is remarkable in the whole world, as most of the Estonian denominations participate, including several church leaders.

The main tools of the Alliance Movement are the Prayer Weeks that have created a strong sense of unity among the Estonian Christians. On the other hand they have helped them to feel being part of the worldwide Church. The tradition of the Alliance Prayer Weeks has taken root in different Estonian towns. E.g. in 2008 the Prayer Weeks were organized in Tallinn, Tartu, Viljandi, Võru and Hiiumaa.

In addition to that the ecumenical attitude has been supported by the activities of the Estonian Council of Churches, which unites ten churches and several ecumenical missionary organizations.

We have to admit that not all Estonian Christians think ecumenically. Estonia is one of the most secularized countries in EU and the members of Christian churches represent the minority in the society. It can be described as a Minority Fellowship, which has strong identity and sense of belonging. This is characterizing feature of the Estonian Christians, who participate in alliance Movement, Prayer Weeks and different ecumenical relations.

Kasutatud lühendid ja kasutatud kirjandus

AKEL	Adventistide Koguduste Eesti Liidust
EAÕK	Eesti Apostlikust Õigeusu Kirikust
EEA	Eesti Evangeelne Allianss
EEKBL	Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidust
EELK	Eesti Evangeelsest Luterlikust Kirikust
EEVK	Eesti Evangeelne Vennastekogudus
EEVL	Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liidust
EKEK	Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik
EKN	Eesti Kirikute Nõukogu
EKNK	Eesti Kristlikust Nelipühi Kirikust
EMK	Eesti Metodisti Kirikust
RKK	Rooma-Katoliku Kirik Eestis

Avaldatud materjalid

Ader, E. 1932. *Tagasivaade alliantskonverentside juubeliaastal*. Ühendatud usklike alliantse juubelikonverents 1918–1932. Tallinn.

Augsburgi Usutunnistus (1530-1980). 1980. Stockholm: EVR kirjaastus.

Eesti Evangelisatsioonikonverents 1991. *Resolutsioon*. Kohtla-Nõmme: EEA.

Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm. 2001. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.

Evangeelne palvenädal, 3 – 10 jaanuar 1993. Vihik. EEA.

Evangeelne palvenädal, 1 – 8 jaanuar 1995. Vihik. EEA.

Ilja, V. 1995. *Vennastekoguduse (herrnhutluse) ajalugu Eestimaal (Põhja-Eesti) 1730 – 1743*. Tallinn: Logos.

- Jürgenstein, J.; Ruut, R.; Friedenthal, T. 1999. *Kiriku ajalugu ja tänapäev*. Tallinn: Koolibri.
- Keene, M. 2002. *Christianity*. Oxford: Lion Publishing plc.
- Kui kristlik on Eestimaa*. 1999. Sotsioloogiline uuring. Tallinn: EEA.
- Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*. 2000. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.
- Kurg, I. 2001. Kristlikud organisatsioonid ja oikumeeniline suhtlemine Eestis. *Evangeelne kuulutus ja antievangeelne maailm*. Aastaraamat: Eesti Evangeelne Allianss.
- Kurg, I. 2004. Oikumeenilise liikumise kajastamine Eesti kirikuelus 1910–1940. *Usuteaduslik ajakiri*, nr. 1.
- Kurg, I. 1990. *Lausanne II Manilas, 11. – 21. juuli 1989. a.* Teekäija, 3
- Lahereand, M. 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Lane, T. 2002. *Õhtumaa mõtte loojad*. Tallinn: Logos.
- Lohse, B. 1996. *Martin Luther: Sissejuhatus tema elu ja töö uurimise probleemidesse*. Tartu: Greif.
- Maailmas nähtavaks muutuv kogudus*. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.
- Pajusoo, T. 2006. *Eesti ristikangelasi*. Tallinn: EMK.
- Plaat, J. 2001. *Usuliikumised, kirikud ja vabakogudused Lääne- ja Hiiumaal*. Tartu: Greif.
- Rommel, M. 2000. Eesti Evangeelne Allianss – võrgustik parima sõnumi levikuks! *Kristlik kogudus ja postmodernne maailm*. Aastaraamat: EEA.
- Rouse, R. 1964. “*Voluntary Movements and the Changing Ecumenical Climate*”. Neill, S. C.; Rouse, R., ed. *A History of the Ecumenical Movement 1517 – 1948*. Geneva, World Council of Churches.
- Saard, R. 2005. *Euroopa üldine kiriku ajalugu selle algusest kuni tänapäevani*. Tallinn: Argo.
- Teateid 1906. *Teekäija*, nr. 10.

Vaimumaailm ja maailmavaim. 2002. EEA Aastaraamat. Tartu: EEA.

Trükkimata materjalid ja intervjuud

Arder, A. 1984. "Mis juhtus sada aastat tagasi Eestimaal?" *Logos*, 2. Käsikirjaline materjal.

Ader, E. *Eesti usuajalugu*. IX ptk. Käsikiri.

Eesti Evangelisatsioonikonverents 1991. Resolutsioon. Kohtla-Nõmme: Käsikiri.

Kurg, I. 1991. *The Story of the Estonian Evangelization Conference, October 21, 1991*. EEA arhiiv.

Kurg, I. 1994. *Eesti Evangeelse Alliansi eestseisuse töö aruanne 1992–1994*. EEA arhiiv.

Kurg, I. 2008. Intervjuu Ingmar Kurega, mai 2008.

Meriloo, Ü. 2008. Intervjuu Oleviste koguduse vanempastor emeeritus ja endise EEKBL vanempresbüter Ülo Merilooga, mai 2008.

Olesk, A. 1998. *Oikumeeniline liikumine kuni 1948. aastani*. Tartu Ülikool: Bakalaureusetöö. Käsikiri EMKTS-i raamatukogus.

Pärnamets, O. 2008. Intervjuu EMK superintendent emeeritus Olav Pärnametsaga, mai 2008.

Rommel, M. 2008. Intervjuu EEKBL president Meego Rommeliga, mai 2008.

Internetiallikad

http://www.allianss.ee/?page_id=12

<http://www.allianss.ee/?cat=1>

http://www.allianss.ee/?page_id=36

<http://www.allianss.ee/?p=48>

http://www.allianss.ee/?page_id=2

<http://www.allianss.ee/?p=1>

<http://www.ekn.ee/index.php?lk=ekn>

www.ekn.ee

<http://www.ekn.ee/index.php?lk=lakitused>

<http://www.ekn.ee/index.php?lk=lakitused>

<http://www.agape.ee/>

<http://www.avatudpiibel.ee/index.php?a=42>

<http://www.eestilastemisjon.ee/>

<http://www.ymca.ee/index.php?>

[PHPSESSID=c9c0efa61bc2922cc0ff2efd7950bd38&frm_app_page=6&frm_app_action=1&frm_app_id=37](http://www.ymca.ee/index.php?PHPSESSID=c9c0efa61bc2922cc0ff2efd7950bd38&frm_app_page=6&frm_app_action=1&frm_app_id=37)

<http://www.hot.ee/jyrki/>

http://www.kirikiri.ee/article.php3?id_article=92 Remmel, A. 2004. *Ateismist Eestis*.

Lisad

Lisa 1: Eesti Evangelisatsioonikonverents

Estonian Evangelization Conference

RESOLUTSIOON

Meie, Eesti Evangelisatsioonikonverentsi üle 200 delegaati, kogunenud 18.–19. oktoobril 1991 Kohtla-Nõmmele, Ida-Virumaal, tunneme rõõmu vennaliku osaduse üle üksteisega, kes töötame Eesti erinevates kirikutes ja konfessioonides ning täname Jumalat, meie Issandat, et Tema viib täide oma päästmistöö meie kaasmaalaste seas.

Me oleme tänulikud Kohtla-Nõmme elanikele sõbraliku vastuvõtu eest, kuid tunneme muret selle paikkonna ökoloogilise olukorra pärast. Me tahame oma konverentsi asukoha valikuga pöörata tähelepanu selle regiooni probleemidele.

Konverentsi motoks oli “Räägi Kristusest kõigile”. Peateemadeks olid: post-marksistliku ühiskonna evangeliseerimine, evangelisatsioon rahvakirikus, misjonitöö ja uued kogudused.

Samadel teemadel viidi läbi ka seminarid, et jõuda selgusele küsimustes, mis puudutavad evangelisatsioonitööd Eestimaal praegustes tingimustes. Me tahtsime tähelepanelikult kuulata üksteist, et teada saada, kuidas Jumal teeb oma püha tööd meie maal.

Me mõistame evangeliseerimise all rõõmusõnumi levitamist Jeesusest Kristusest, kes suri meie pattude eest ja tõusis üles surnuist. Tema kingib pattude andestuse ja päästmise igäihele, kes parandab meelt ja usub. Evangelisatsioon tähendab selle sõnumi viimist kõikidele inimestele nii, et see oleks neile mõistetav.

Me väljendame ka oma üksmeelt maailmaevangelisatsiooni liikumisega, mida tuntakse Lausanne'i liikumise nime all ning tunnustame evangelisatsioonitöö põhimõtteid, mis on esitatud Lausanne'i lepingus ja Manila manifestis.

Me peame vajalikuks õhutada ja julgustada oma koguduste liikmeid kuulutama Jumala evangeeliumi. Me usume, et Jumal võib meid saata evangelistidena või misjonäridena

ka teiste rahvaste keskele või teistele maadele ja tahame selle jaoks oma koguduste kaasliikmeid ette valmistada.

Me peame tunnistama, et me pole sageli oma koguduse evangeelses töös märganud teisi keeli kõnelevaid inimesi, kes elavad meie lähikonnas. Ometi kuulub ka nendele sõnum päästmisest Jeesuses Kristuses ja meil on vastutus seda nendele edasi anda. Jeesuse Kristuse kuulutamine on reaalne võimatus saavutada rahvuslik leppimine.

Me usume, et Jumala plaan on laiendada oma riiki uute koguduste tekkimise läbi seal, kus kuulutatakse evangeeliumi. Kuid me ei rõõmusta sellest, kui kogudused võistlevad omavahel ja kui uusi kogudusi luuakse olemasolevate koguduste arvel.

Me eitame kõiki vale-evangeeliume, mis pakuvad Jumala armu kergekäeliselt ning ei nõua inimese pöördumist ja patukahetsust.

Me oleme mures, et evangeelium ei ole jõudnud veel kõikide inimesteni ja et paljud kaasmaalased elavad alles Kristuseta. Kuid meie maa evangeliseerimist ei saa ükski kirik üksinda lõpule viia. Me kahetseme, et me pole senini piisavalt üksteist mõistnud, hinnanud ja otsinud võimalusi ühiseks kuulutustööks. Teades, et inimese võib päästa vaid Kolmainus Jumal – Isa, Poeg ja Püha Vaim, kutsume kõiki kristlasi üles ühisele palvele ärkamise pärast meie kirikutes ja meie rahvaste seas.

Kohtla-Nõmmel, 19. oktoobril 1991.

Lisa 2: 2007. aasta alliansspalvenädala oikumeeniline juhend

Kuigi Issanda aasta 2007 saabumiseni on veel enam kui kaks kuud, esitame siinkohal Euroopa Evangeelse Alliansi poolt tervele Euroopale saadetud palvenädala teemad ja tekstid ning palved – kõik see on vaid soovituslik! Kogu selle materjali valmistas ette EEA ja oleme selle teenimisvõimaluse eest meie Euroopa evangelikaalsete õdede-vendade tarvis ja heaks tänulikud Issandale!

EPIFAANIA – AEG KRISTUSE ILMSIKSSAAMISELE!

Jeesuse jätkuv ilmsiks-saamine maailmas

Nüüd ei ole enam mitte „põrmust oled sa võetud ja põrmuks pead sa saama“, vaid „sa oled taevaga ühendatud ja taevasse sa jõuad“ (Basileus Suur, +379).

Kristlikus kirjanduses kasutab püha apostel Paulus kolm korda sõna epifaania. Kaks neist kõnelevad Kristuse teisest tulemisest (Tt 2:13; 2Ts 2:8), kolmas kord tarvitatakse seda terminit seoses Kristuse esimese tulemisega (2Tm 1:9-10). Varakirikus tähistas epifaania Kristuse sündi. Hiljem sai Läänes epifaania päevaks, kus tähistati Kristuse avalikukssaamist kolme suure sündmuse kaudu: kolme targa tuleku, Jeesuse ristimise ja Kaana pulmapeoga. Tänapäeval toob epifaania meid jõuluaja lõppemisele. See suunab meie tähelepanu Kristuse avalikukssaamisele maailmas, sellele vaimulikule teenimisele, mis mitte ei toimunud ainult esimesel sajandil, vaid mis jätkub nüüd Kirikus ja meie seas.

PÜHAPÄEV, 7. JAANUAR 2007

ÜHENDATUD TAEVAGA – MAAILMA LUNASTAJA KAUDU

Lektsioonid: Psalm 72; Matteuse 2:1-12

Pühakirjatekst räägib meile täna õiglasest kuningast, kes on Jeesus Kristus, meie Päästja. Õigluse avalikukssaamine tähendab seda, et õiglusetus saab ilmsiks. Jeesuse oma rahva seas olid mõned, kes nägid Jeesuses ohtu oma privileegidele ning võimule; aga seal olid ka need, kes nägid Teda Jumal-inimesena, kes liidab meid taevaga saades üheks meie seast. Andku Jumal armu, et me näeksime Teda sellisena nagu Tema on.

PALVE: Eesti Apostlik Õigeusu Kirik palvetab koos meie vendade ja õdedega Euroopas, et usust tulenev vägivald võiks lõppeda kogu maailmas. Palume, et rahu Jumal valgustaks eri Kirikute ja ka teiste uskkondade juhte töötama koos rahu heaks ning igasuguse usulise äärmusluse ja fundamentalismi vastu. Palume Issandalt neile arusaamist, et nende ülesanne on edendada rahu ja leppimist, mitte lõkkele puhuda viha, mis viib veretöödeni. Aamen.

Metropoliit Stefanos, Eesti Apostlik Õigeusu Kirik

ESMASPÄEV, 8. JAANUAR 2007

ÜHENDATUD TAEVAGA – KÕIKIDELT MAADELT

Lektsioonid: Jesaja 60: 1-6, 9; Efeslastele 3:1-12

Lunastus tuleb juutidelt, kuid ei ole ainult nende jaoks määratud. Pärast seda, kui pääste sai avalikuks valitud rahvale, on Kristus kättesaadav kõikidele rahvastele. Seepärast on meie ülesandeks Kristuse missiooni edasiviimine selleks, et Hea Sõnum Jumala Kuningriigist võiks jõuda kõikide rahvasteni.

PALVE: Eesti Evangeelne Luterlik Kirik palvetab koos meie vendade ja õdedega Euroopas: Me täname Sind, Jumal, et Sa igäüht armastad ja kutsud oma Poja Jeesuse Kristuse läbi oma riiki inimesi kõigist maadest, rahvaist, suguharudest ja keeltest. Temas on taevariik ligi tulnud. Temas oleme üks jumalalaste pere – olgu rikkad, vaesed, targad, rumalad, noored või vanad. Ehita nõnda oma püha, üleilmset kirikut ja aita meid tunnistada Kristust – kuni maailma äärteni. Aamen.

Peapiiskop Andres Põder, Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

TEISIPÄEV, 9. JAANUAR 2007

ÜHENDATUD TAEVAGA – JUMALA TALLE LÄBI

Lektsioonid: Jesaja 42:1-9; Matteuse 3:13-17

Jeesus ei viinud lunastustööd läbi mitte inimliku tegevuse kaudu. Ristija Johannes ütles Tema kohta – “Ta on Jumala Tall.” Ja kannatava Talle kaudu – oma armsa Poja kaudu – igatses Isa meid taevaga ühendada.

PALVE: Meie, Eesti katoliiklased, palvetame koos meie õdede ja vendadega Euroopas: – Issand, oma ristisurma kaudu oled Sa inimkonna lunastanud. Õpeta meile kuidas Sinu risti armastada ja sellest rõõmustada, et mõista, et ilma isikliku armastusohvrita ei ole armastust olemas. Aamen.

Piiskop Philippe Jourdan, Rooma Katoliku Kirik Eestis

KOLMAPÄEVAL, 10. JAANUARIL 2007

TAEVAGA ÜHENDATUD – VAIMU VASTUVÕTMISE LÄBI

Lektsioonid: Psalm 89:20-29; Luuka 3: 15-16, 21-22

Püha Vaimu väljavalamise kaudu on Jumal taastanud Paabeli torni ehitusega seotu - kildkonnad, arusaamatused suhtlemises, arusaamatused. Meid Püha Vaimuga ristides lubab Jeesus meil juua tõelisest Allikast ja seob meid kokku taevaga, et Isa sõnum võiks ka meieni kostuda: "...sinust on mul hea meel."

PALVE: Ühinenud Metodisti Kirik Eestis palvetab koos oma vendade ja õdedega Euroopas: Meie Taevane Isa, me täname Sind ja ülistame Sind, et Sa pole meid mitte vaeslasteks jätnud, vaid oled läkitanud meile Teise Lohutaja, kes on alati meiega – tõe Vaimu. Me palume, et Püha Vaim võiks meid jätkuvalt õpetada ja Sinu Sõna meelde tuletada, et Püha Vaim võiks juhtida meid kõige tõe sisse, et Püha Vaimu vägi võiks anda meile jõu olla Sinu tunnistajad selles maailmas. Me palume seda Sinu Poja ja meie Päästja Jeesuse Kristuse nimel. Aamen.

Superintendent Taavi Hollman, Eesti Metodisti Kirik

NELJAPÄEV, 11. JAANUAR 2007

TAEVAGA ÜHENDATUD – SAADES UUEKS RAHVAKS

Lektsioonid: Apostlite teod 10: 34-38; Markuse 1:1-11

Jumalale ei ole omane lemmikute valimine. Igaüks, kes tuleb Tema juurde meelt parandades ja õiglust otsides, leiab vastuvõtmise Jumala poolt. Igaühest, kellele on andestatud, saab uus loodu ja ta saab taevaga ühendatud uues elus.

PALVE: Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit palvetab koos oma vendade ja õdedega Euroopas, et meie elu Kristuse Ihus ja Vaimus peegeldaks seda lõplikku ühtsust isikute ja spiritualiteetide paljususes. Oma kogukonnas tunnustame me oma kõrgeimat kutsumust ja eesõigust olla üks rahvas, uus Iisrael, kõikidest keeltest ja suguharudest maailmas. Me igatseme kiita ja ülistada Sind, Meister, kõikide oma lauluannetega kui imeline hulkade laulukoor Sinu eskatoloogilisel laulupeol. Aamen..

Pastor Meego Rimmel, Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit, Eesti Evangeelse Alliansi president

REEDE, 12. JAANUAR 2007

TAEVAGA ÜHENDATUD – MAISES PULMASÖÖMAAJAS

Lektsioonid: Jesaja 62: 1-5; Johannese 2:1-11

Võiks ju arvata, et Jeesuse esimene ime toimus eriliselt religioosses olukorras. Tegelikult aga toimus see väga teistsuguses sotsiaalses olukorras – pulmapeol. Meid ei ole unustatud ega maha jäetud, Jeesus on kohal meie maistes söömaegades ja Tema liidab kokku kõik need, kes Ta kutse vastu võtavad, taevasele pidusöömaajale.

PALVE: Eesti Kristlik Nelipühi Kirik palvetab koos meie vendade ja õdedega Euroopas Jumala poole, et Sina võiksid anda meile silmi näha Sinu tööd meie kogudustes ja meie isiklikes eludes. Anna meile taevast puudutust, et meie maine elu ja teenimine oleks enam mõjutatud ülevalt. Õpeta meid aru saama ja hindama oma igapäevaelu kui eelmaitset taevasest osadusest. Me palume, et ühel päeval me võiksime süüa ja juua koos Sinuga ja kõigi pühadega Taevases Kuningriigis. Aamen.

Piiskop Ago Lilleorg, Eesti Kristlik Nelipühi Kirik

LAUPÄEV, 13. JAANUAR 2007

TAEVAGA ÜHENDATUD – ME OLEME JUMALA AUHIILGUSE EDASIKANDJAD

Lektsioonid: Korintose 1 kiri 12:1-11; Johannese 1:1-14

Jumal on kutsunud meid Jeesuses Kristuses. Me oleme peegeldamas Tema auhiilgust sellesse maailma halastustööd tehes. Seda tehes ei ole aga me mitte jäetud üksi – Ta on oma Püha Vaimu välja valanud, kes annab meile ande selleks teenistuseks.

PALVE: Eesti Evangeelsete Vabakoguduste Liit palvetab koos meie vendade ja õdedega Euroopas, et Jumal saaks nähtavaks ja tuntuks kõigi meie kaudu, kes me usume Issandasse Kristusesse, kes Taevase Isa auhiilguse väes äratati surnuist üles! Me palume, et seesama Jumala auhiilguse sära, millega Kristus on riietatud taevas, võiks ka maaapealse koguduse evangeeliumi kuulutuse kaudu särada iga inimese sees kui valguse sähvatus pimedas maailmas! Me palume, et inimesed meie ümber võiksid kogeda Jumala väge, mis muudab inimesed seesmise inimese poolest Kristuse sarnaseks. Me palume, et Jumala headus, halastus ja Tema taevane vara saaksid inimeste südame väärtustes tähtsamaks ja ihaldatavamaks kui ükski maine vara. Aamen.

Pastor Janek Pallase, Eesti Evangeelsete ja Vabakoguduste Liit

PÜHAPÄEV, 14. JAANUAR 2007

TAEVAGA ÜHENDATUD – TALLE PULMASÖÖMAAJAS

Lektsioonid: Psalm 96; Ilmutuse 4: 8b-11, 5:8-14

Me oleme ootamas Taevast Talle pulmaõhtusöömaaega, kui Tema auhiilgus saab ilmsiks kogu loodule ja iga põlv nõtkub Tema eest ning kuulutab Teda kui Issandat. Me ootame seda, kui saame kõigi pühadega ühendatud uue ülistuslaulu laulmisel igavesest ajast igavesti Meie Issanda ja Lunastaja juures.

PALVE: Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik palvetab koos meie vendade ja õdedega Euroopas Jumala poole – Kõigeväeline Jumal, oma Vaimu kaudu oled Sa meid teinud üheks Sinu pühadega taevas ja maa peal: anna meile meie maisel palverännakul seda, et oleksime alati toetatud taevasest armastuse ja palve osadusest ja ja kogeksime seda, et oleme ümbritsetud Sinu pühade tunnistusest Sinu väest ja armust. Me palume seda Jeesuse pärast, kes elab ja valitseb nüüd, ikka ja igavesti. Aamen.

Peavikaar dr. Heigo Ritsbek, Eesti Karismaatiline Episkopaalkirik, Eesti Evangeelse Alliansi peasekretär ⁸²

⁸² (http://www.allianss.ee/?page_id=36)

Lisa 3: 2007. aasta alliansspalvenädal

TALLINNAS

KOLMAPÄEV, 10.01., kell 18.00 Nõmme Rahu koguduses. Jutlustab Taavi Hollman (EMK).

NELJAPÄEV, 11.01., kell 18.00 Tallinna Peeter-Pauli katoliku koguduses. Jutlustab Siim Teekel (EEKBKL).

REEDE, 12.01., kell 18.00 Oleviste koguduses. Jutlustab Heigo Ritsbek (EKEK).

LAUPÄEV, 13.01., kell 18.00 Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku Tallinna koguduses. Jutlustab Aare Kimmel (EELK).

TARTUS

PÜHAPÄEV, 7.01., kell 18.00 Tartu katoliku kirikus. Jutlustab pastor Meego Remmel.

ESMASPÄEV, 8.01., kell 18.00 EELK Tartu Maarja koguduse majas. Jutlustab diakon Eelija.

TEISIPÄEV, 9.01., kell 18.00 EELK Tartu Peetri kirikus. Jutlustab pastor Toivo Pilli.

KOLMAPÄEV, 10.01., kell 18.00 EEKBKL Kolgata koguduse palvemajas. Jutlustab praost Joel Luhamets.

NELJAPÄEV, 11.01., kell 18.00 Tartu Pühade Aleksandrite kirikus. Jutlustab preester isa Miguel.

REEDE 12.01., kell 18.00 EELK Tartu Pauluse kirikus. Jutlustab pastor Peeter Roosimaa.

LAUPÄEV, 13.01., kell 18.00 EMK Tartu Püha Luuka kirikus. Jutlustab pastor Leho Paldre.

PÜHAPÄEV, 14.01., kell 18.00 SPA Tartu kirikus. Jutlustab pastor Algis Astmäe

VILJANDIS

LAUPÄEV, 06.01., kell 18 Viljandi Jaani kirikus. Jutlustab pastor Mart Vari (SPA Viljandi kogudus).

PÜHAPÄEV, 07.01., kell 18 Viljandi Baptistikirikus. Jutlustab õpetaja Marko Tiitus (EELK Viljandi Jaani kogudus).

ESMASPÄEV, 08.01., kell 18 Viiratsi Elu Sõna kirikus. Jutlustab pastor Kris Robbie (Viljandi Perekirik).

TEISIPÄEV, 09.01., kell 18 Viljandi Perekirikus. Jutlustab pastor Aamo Remmel (Viljandi Baptistikogudus).

KOLMAPÄEV, 10.01., kell 18 Viljandi Pauluse kirikus. Jutlustab pastor Ester Tuur (Viljandi Uue Elu kogudus).

NELJAPÄEV, 11.01., kell 18 Viljandi Uue Elu koguduses. Jutlustab õpetaja Mart Salumäe (EELK Viljandi Pauluse kogudus).

REEDE, 12.01., kell 18 Viljandi Jaani kirikus. Jutlustab pastor Enno Rebane (Viiratsi Elu Sõna kogudus)

VÕRUS

ESMASPÄEV, 8.01., kell 18.00 EELK Võru Katariina Koguduses. Jutlustab Georg Vinogradov (Eelimi Nelipühikogudus).

TEISIPÄEV, 9.01., kell 18.00 Võru Hosianna Koguduses. Jutlustab Toivo Teekel (EEKBL Võru Baptisti Kogudus).

KOLMAPÄEV, 10.01., kell 18.00 EEKBL Võru Baptisti Koguduses. Jutlustavad Kaupo Kant (EMK) ja Roland Lõhmus (Võru Adventkogudus).

NELJAPÄEV, 11.01., kell 18.00 Võru Karismaatilise Osaduskiriku Püha Timoteuse Koguduses. Jutlustab Rünno Saatmann (Hoosianna Kogudus).

REEDE, 12.01., kell 18.00 EMK Võru koguduses. Jutlustab Leevi Lillemäe (Karismaatiline Osaduskirik).

LAUPÄEV, 13.01., kell 18.00 Võru Advent-koguduses. Jutlustab Ele Paju (EMK Võru Kogudus).

PÜHAPÄEV, 14.01., kell 15.00 Päästearmee Võru Korpuses. Jutlustab Andres Mäevere (EELK Võru Kogudus).⁸³

Lisa 4: 2008. aasta alliansspalvenädal

VILJANDIS

6.01., kell 18.00 Viljandi Jaani kirik. Jutlustab Mart Salumäe.

7.01., kell 18.00 Viljandi Elu Sõna Kogudus. Jutlustab Mart Vari.

8.01., kell 12.00 Viljandi Jaani kirik. Jutlustab Enno Rebane.

9.01., kell 12.00 Viljandi Pauluse kirik. Jutlustab Meego Remmel.

10.01., kell 18.00 Viljandi Baptistikogudus. Jutlustab Simon Brereton.

11.01., kell 18.00 Viljandi Perekirik. Jutlustab Aamo Remmel.

12.01., kell 18.00 Viljandi Pauluse kirik. Jutlustab Marko Tiitus.

HIIUMAAL

Alliansspalvenädala jumalateenistused Hiiumaal õhtuti kell 18.00:

6. jaanuaril Kärkla Kristliku Osaduse koguduses

7. jaanuaril Kärkla Baptistikoguduses. Jutlustab Hüllo-Kristjan Simson.

8. jaanuaril EELK Reigi kirikus. Jutlustab Tarmo Kähr.

9. jaanuaril Palade Priikoguduses. Jutlustab Timo Lige.

10. jaanuaril Hilleste EKB koguduses. Jutlustab Enn Auksmann.

11. jaanuaril EELK Pühalepa kirikus. Jutlustab Enn Veevo.

⁸³ (<http://www.allianss.ee/?p=48>)

12. jaanuaril EELK Kärdla kirikus. Jutlustab Enno Tuulik.

13. jaanuaril Kärdla Baptistikoguduses. Teenivad erinevatekoguduste vaimulikud.

TARTUS

Pühapäev, 6.01., kell 18 Salemi kirikus. Jutlustab Algis Astmäe.

Esmaspäev, 7.01., kell 18 Luuka kirikus. Jutlustab Leho Paldre.

Teisipäev, 8.01., kell 18 Pauluse kirikus. Jutlustab isa Miguel. Kolmapäev,

Kolmapäev, 9.01., kell 18 KUS Annelinna koguduses. Jutlustab Joel Luhamets.

Neljapäev, 10.01., kell 18 Jaani kirikus. Jutlustab isa Johannes.

Reede, 11.01., kell 18 Pühade Aleksandrite kirikus. Jutlustab Peeter Paenurm.

Laupäev, 12.01., kell 18 Peetri kirikus. Jutlustab Priit Tamm.

Pühapäev, 13.01., kell 18 Pühima Neitsi Maarja Pärispatauta Saamise Kirikus. Jutlustab Kalle Mesila.

VÕRUS

Teisipäev, 1.01., kell 18 Päästearmees. Jutlustab Leevi Lillemäe.

Kolmapäev, 2.01., kell 18 Hosianna koguduses. Jutlustab Kaupo Kant.

Neljapäev, 3.01., kell 18 Metodisti koguduses. Jutlustab Rünno Saatman.

Reede 4.01., kell 18 Baptistikoguduses. Jutlustab Andres Mäevere.

Laupäev, 5.01., kell 18 Luterliku kiriku pastoraadis. Jutlustab Ele Paju.

Pühapäev, 6.01., kell 16 Luterliku kiriku pastoraadis. Jutlustab Ave Kalme.

TALLINNAS

Pühapäeval, 6.01., kell 18.30 EKNK Tallinna koguduses. Jutlustab Indrek Luide.

Esmaspäeval, 7.01., kell 18.30 Nõmme Baptistikoguduses. Jutlustab Rael Laur.

Teisipäeval, 8.01., kell 18.30 Mustamäe Kristlik Vabakoguduses. Jutlustab Allan Kroll.

Kolmapäeval, 9.01., kell 18.30 Valguse Tee Vabakoguduses. Jutlustab Veljo Kaptein.

Neljapäeval, 10.01., kell 18.30 Kalju Baptistikoguduses. Jutlustab Robert Tserenkov.

Reedel, 11.01., kell 18.30 Lasnamäe Lootuse ja EKNK Lasnamäe kogudustes. Jutlustab
Mari Vahermägi.

Laupäeval, 12.01., kell 18.30 Tallinna metodisti koguduses. Jutlustab Ingmar Kurg.

Pühapäeval, 13.01., kell 18.30 Tallinna Jaani koguduses. Jutlustab Ago Lilleorg.